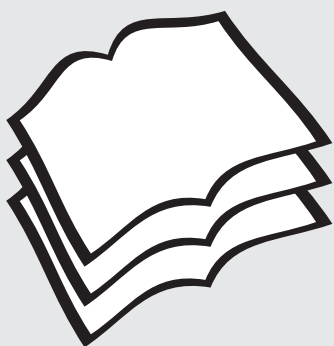

***Rastoča knjiga
Temeniške in Mirnske doline***

**Trebnje
2010**

***Rastoča knjiga
Temeniške in Mirnske doline***

**Trebnje
2010**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

930.85(497.434)

RASTOČA knjiga Temeniške in Mirnske doline / [izbral in uredil
Jože Zupan]. - Trebnje : Center za izobraževanje in kulturo, 2010

ISBN 978-961-92120-9-7

1. Zupan, Jože, 1938-
252743168

RASTOČA KNJIGA

TEMENIŠKE IN MIRNSKE DOLINE

Zgodovina slovenskega naroda je zgodba o vztrajanju; slovenski narod je že tisoč let sestavni del Evrope; z Brižinskimi spomeniki, s prvim zapisom slovenske besede, smo se zapisali med evropske narode. To je potrdil Primož Trubar, ki je pred več kot 450 leti našo govorico povzdignil v knjižni jezik in le nekaj desetletij kasneje smo dobili prevod knjige vseh knjig – Dalmatinovo Biblijo – pred mnogimi razvitimi narodi, France Prešeren pa nas je s svojo poezijo naredil za enakovrednega člana Evrope. V vsej zgodovini nas je bistveno zaznamovala kultura.

O takih vrednotah je ob koncu tisočletja razmišljal Novo-meščan dr. Janez Gabrijelčič, ki je s somišljeniki za ves ustvarjalni duh slovenstva našel ime RASTOČA KNJIGA. Tako so zaščitili vso odličnost slovenskega duha, da bo kultura tudi v prihodnje ostala naša razpoznavnost, naša pot v svet. Ker ima knjiga osrednje mesto v življenju našega naroda, je tudi v zamisli najbolj izpostavljena – nikakor pa ni edini plod ustvarjalnosti.

Stvaritve človeškega duha na območju nekdanje Občine Trebnje pa so pripomogle, da smo se bolj začeli zavedati pomena ljudi, ki so s svojim delom dali pečat širši skupnosti, mnogi so bili že ob svojem času sestavni del Evrope. Tako se je iz teh potreb oblikovala naša RASTOČA KNJIGA, prva stalna razstava v slovenskem prostoru, ki je dobila začetke ob Golievem spominskem dnevu 11. aprila 2003 in se v naslednjih letih tudi širila.

Ko se je območje Temeniške in Mirnske doline razvilo v Občine Mokronog-Trebelno, Šentrupert in Trebnje, se je naša zamisel preimenovala v RASTOČO KNJIGO TEMENIŠKE IN MIRNSKE DOLINE ter ostala povezovalni člen med vsemi tremi občinami. Hkrati pa dopušča možnost, da ima vsaka občina tudi svojo RASTOČO KNJIGO, saj vsakdo pripada najprej kraju, nato pa še pokrajini ...

V prvo stalno razstavo RASTOČE KNJIGE
so vključene naslednje osebnosti:

HEMA KRŠKA (tudi sv. Ema, Ema Krška)

Pilštanj, pred 995 – Krka na Koroškem, 1045, kneginja in vladarica večine današnjega slovenskega ozemlja. Njena vloga se je močno uveljavila tudi v Mirnski dolini; njen domnevni portret najdemo v cerkvi na Mirni in v Šentrupertu. Je začetnica slovenske državnosti, 1938 je bila v Avstriji proglašena za svetnico. Svoj grb je dobila postumno; šentruperski grb ima elemente tega grba.

JURIJ SLATKONJA

Ljubljana, 1456 – Dunaj, 1522, v letih 1499 – 1522 šentruperski župnik, dunajski škof, organizator dvorne glasbene kapele na Dunaju.

Bil je pobudnik in ustanovitelj slavnega zbora Dunajskih dečkov; to je prvi škof slovenskega porekla, pokopan je v katedrali svetega Štefana na Dunaju.

PETER PAVEL GLAVAR

Ljubljana, 1721 – Lanšprež, 1784, gospodarstvenik in mecen, avtor prvega poljudno-znanstvenega dela v slovenščini. Najprej je bil v Komendi kaplan in župnik, dal je sezidati šolo in beneficiatno hišo, v kateri je še ohranjena njegova knjižnica. Leta 1766 je kupil graščino Lanšprež, posvetil se je kmetijskemu gospodarstvu, zlasti čebelarstvu. Zavzemal se je za čebelarstvo šolo na Lanšprežu, priredil in razširil je Janševo delo Pogovori o čebelnih rojih. To je prvo poljudno-znanstveno delo v slovenskem jeziku.

FORTUNAT BERGANT

Mekinje pri Kamniku, 1721 – Ljubljana, 1769, slikar. Označujemo ga kot najbolj samosvojega med slikarji 18. stoletja, slikal je predvsem za cerkve – tudi na Veseli Gori imamo njegovo sliko.

ANTON POSTL

Poznobaročni slikar in kipar, 1769 se je poročil v Šentrupertu, kasneje je z njim delal tudi sin Andrej. Marsikatero delo

je tudi v Temeniški in Mirnski dolini. Ob 500-letnici gotske cerkve sv. Ruperta je bila v Novem mestu retrospektivna razstava Postlovih del z bogatim katalogom, besedilo je prispeval Ferdinand Šerbelj.

JANEZ STREL

Mokronog, 1790 – Trebnje, 1847, župnik. Po novomeški gimnaziji je obiskoval bogoslovje v Ljubljani in bil ordiniran. Služboval je po raznih krajih, nazadnje v Trebnjem. Prepesnil je Schubertovo pesem Popotnik na tujem, ki je zaradi napeva ponarodela in bila ena izmed najbolj priljubljenih točk na čitalniških prireditvah po Sloveniji. Za moški zbor jo je kot 'narodno' priredil Anton Foerster.

JANEZ VERBIČ

Trebnje, 1768 – Ljubljana, 1849, veterinar, zdravnik sodne medicine.

Študij medicine je končal na Dunaju, kjer se je v veterinarskem zavodu izpopolnjeval še v živinozdravništvu. Poučeval je na ljubljanskem mediko-kirurškem liceju, sprva veterinarstvo, nato še sodno medicino in nauk o prvi pomoči, nato pa še anatomijo.

MATIJA TOMŠIČ

Mokronog, 1783 – Trebnje, 1850, orglavec, učitelj in ljudski pevec. Sprva je poučeval kot organist v Mokronogu, čez nekaj let ga najdemo v Trebnjem, kjer je bil najdlje in kasneje imenovan vzorni učitelj. Bil je priložnostni pesnik, znana je njegova dolenska zdravica Prijatliji, zdaj vesel' bodimo. Za učitelje je vzgojil tri svoje sinove, hčerki sta bila narodni delavki.

VINCENC VOVK

Bled, 1796 – Šentrupert, 1868, župnik in dekan, gospodarstvenik. Kot župnik in dekan je najprej služboval v Metliki, nato v Šentrupertu in povsod pustil sadove svojega dela. Njegove zasluge v šentruperski župniji v letih 1856 – 1868 je pisatelj Janez Trdina takole označil: »Šentruperska cerkev zove se dika in ponos dolenske pokrajine ... dragoceni svoj veliki oltar (najlepši primer neogotike) in mnoge druge umetnine in urese dobila je za

naše dobe po neumornem trudi svojega estetično izobraženega župnika Vincencija Vovka.« Vincencij Vovk je bil prvi, ki je skrbel za obnovo kulturne dediščine, zgraditi je dal kapelo sv. Križa na pokopališču; pred njo je tudi pokopan.

FRIDERIK IRENEJ BARAGA

Mala vas pri Dobrniču, 1797 – Marquette – ZDA, 1868, misijonar in jezikoslovec. Še kot kaplan v Metliki je izdal molitvenik Dušna paša, ki je doživel več ponatisov. Odšel je v Ameriko in bil misijonar med severno-ameriškimi Indijanci, kasneje je bil posvečen za škofa. Baraga je močno vplival na razvoj verskega življenja med Slovenci, v Ameriki se je uveljavil kot eden izmed največjih misijonarjev 19. stoletja.

JOŽEF ROZMAN TREBANJSKI

Ljubno na Gorenjskem, 1801 – Trebnje, 1871, nabožni pisatelj. Študiral je filozofske in bogoslovne študije, ordiniran v Gradcu. Najdlje je bil župnik in dekan v Trebnjem. Napisal je tri nabožne knjige, sodeloval v Bleiweisovih Novicah, s cerkvenimi govori pa v Slovenskem prijatelju. V njegovi zapuščini se je našel prepis Prešernove pesmi Romarska v bohoričici in je verjetno prvi osnutek te pesmi.

JOŽEF ŠUBIC

Mokronog, 1802 – Maribor, 1861, publicist in prevajalec. Študiral je filozofijo in medicino na Dunaju, promoviral pa je v Padovi. Bil je zdravnik v različnih krajih Slovenije. Sprva je pisal nemške članke, pod vplivom Novic pa se je vnel za slovenščino in pisal proti Macunovi zahtevi, da bi se Slovenci oprijeli ilirščine. Pozival je k ustanovitvi Slovenske matice in prevedel Vergilov Georgicon. Je prvi prevajalec Vergila v slovenščino.

ANTONIJA HOFFERN pl., rojena BARAGA

Mala vas pri Dobrniču, 1803 – Ljubljana, 1871, sestra in pomočnica misijonarja Barage. Po smrti staršev je bila vzgojena v hiši ljubljanskega jurista Jurija Dolinarja. 21-letna se je poročila s finančnim uradnikom v Ljubljani. Po moževi smrti je splošno veljala za zaročenko Matije Čopa. Po nenadni Čopovi smrti se je odločila, da sledi bratu v Ameriko pomagat kot gospodinja,

kuharica, perica in učiteljica. Ko se je iz domovine brat vračal v Ameriko, je preko Pariza odšla z njim in ostala najprej v Makinacu, nato je bila v La Pointe; ko pa je šla v Philadelphio, je tam ustanovila Ladies institute s konviktom, v katerem je učila dekleta ženska ročna dela, glasbo ter angleški, nemški, francoski, italijanski in španski jezik. Inštitut je zaradi gmotnega neuspeha morala razpustiti in je odšla v Rim, kjer je dolga leta vodila podoben zavod.

IVAN GUTMAN

Mokronog, 1808 – Zgornje Jezerko, 1875, politik. Kot prvi magistratni svetnik je bil v kriznih obdobjih namestnik ljubljanskega župana. Ljubljanskim ulicam je dal pripisati slovenska imena. Leta 1848 je na cesarja naslovil prošnjo za ustanovitev univerze in realke, nato pa še višje realke v Ljubljani. Zavzemal se je za enakopravnost Slovencev.

SKEDL, posestniška družina v Šentrupertu. Prvi pomembni član je bil IGNACIJ, poročen z URŠULO, rojeno Florjančič.

FRANC SKEDL

Šentrupert, 1809 – Ljubljana, 1866, zdravnik. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in jo končal kot prvi obdarovanec. Na Dunaju je študiral medicino in dosegel doktorat. Služboval je kot zdravnik Auerspergove topilnice na Dvoru pri Žužemberku, nato kot konceptni praktikant v sanitetnih zadevah pri Kresiji v Novem mestu, kasneje pa je bil premeščen v Ljubljano kot zdravnik tamkajšnje prisilne delavnice. Nato je nastopil službo kresijskega fizika.

JOŽEF ROSINA

Mali Gaber, 1810 – Novo mesto, 1889, organizator političnega življenja. V Gradcu je študiral pravo in bil tam promoviran. Sprva je bil zaposlen v državnih finančnih uradih, nato pa je odprl advokatsko pisarno v Novem mestu in se navduševal za slovenski nacionalni preporod. Sodeloval je pri začetku izdajanja prvega doljenjskega časopisa Sloveniens Blatt, velike zasluge ima za zgraditev Narodnega doma v Novem mestu.

JOŽEF MIHAEL SKEDL

Šentrupert, 1811 – Gradec, 1868, dr. prava. Strokovnjak za finance; bil je habilitiran za finančne vede in statistiko ter več let suplent. Bil je profesor finančnih ved na Pravni fakulteti v Gradcu in je bil obvezan predavati kazensko pravo v slovenščini. Nekaj časa je v slovenščini predaval o avstrijskih kaznovalnih postavah. Kot član Juridичne družbe v Ljubljani je veliko sodeloval z Janezom Bleiweisom.

JOŽEF STERGER

Kot pri Šentrupertu, 1817 – Kranj, 1899, lovski pisatelj. Bil je sin grajskega skrbnika; študiral je pravo v Gradcu in na Dunaju diplomiral. Služboval je pri patrimonialnem sodišču v Mekinjah, kot koncipient v Ljubljani in notarski kandidat v Kranju, kjer je odprl samostojen notariat; dve leti je bil pri njem v službi pesnik Simon Jenko. Za lov se je Sterger vnel že kot deček – s stricem, sodnikom na Dolenjskem, je med drugim hodil na Gorjance. Objavil je nad 70 člankov v lovski reviji Jagdzeitung. Posebej se je zanimal za velikega petelina in o njem objavil vrsto prispevkov. Na svojem domu je imel gojišče te perjadi; veljal je za enega najboljših poznavalcev perjadi. Njegova zbirka nagačenih divjih kur je iz zapuščine prišla v prirodopisni kabinet Gimnazije v Kranju.

JANEZ MANDLIN

Ljubljana, 1818 – Trebnje, 1891, orglarski mojster. Izdelal je orgle za cerkve v Trebnjem, na Trški Gori, Otočcu, v Stopičah in drugod po Dolenjskem.

JANEZ SKEDL

Šentrupert, 1819 – Novo mesto, 1891, pokopan v Šentrupertu, odvetnik in politik, Francov in Jožefov brat. Po končani gimnaziji v Novem mestu in univerzitetnem študiju je postal odvetnik v Novem mestu. Izvoljen je bil za deželnega poslanca v volilnem okrožju Trebnje.

REGALAT STAMCAR

Mirna, 1821 – Novo mesto, 1890, nabožni pisatelj. V Novem mestu je naredil šest razredov gimnazije, študiral bogoslovje pri

frančiškanih v Ljubljani, bil ordiniran ter se izobraževal v Innsbrucku. Bil je profesor v Pazinu, lektor v Gorici, 15 let profesor na novomeški gimnaziji, kjer je poučeval latinščino, nemščino, zgodovino in zemljepis. V rokopisu je zapustil delo Spovedniku potrebne lastnosti in svarilo.

JOSIP EMANUEL BARBO - WAXENSTEIN

Rakovnik pri Šentrupertu, 1825 – Dunaj, 1879, slovenski in državni poslanec, se zavzemal za rabo slovenščine. Rodbina izhaja z Beneškega in je bila 1674 povzdignjena v grofovski stan. Njihova posestva so bila Škrljevo, Rakovnik, Dob in Kot. Josip Emanuel Barbo je bil med redkimi plemiči na Slovenskem, ki so se oprijeli slovenstva. Podpiral je slovenske kulturne ustanove in gospodarsko sodeloval pri Kranjski kmetijski službi.

Slovenski deželni in državni poslanec je bil 12 let – umrl je na seji sveta.

Potomci te veje še živijo v Avstriji. Sin Robert Barbo je v nemščini napisal delo Bela krogla; prevedeno je tudi v slovenščino. Njegova hčerka Livia Barbo Reden je mladost preživela na Rakovniku in se še danes čuti kot Slovenka ter obiskuje kraje svoje mladosti. Šentruperski grb ima elemente grba družine Barbo.

JANEZ WOLF

Leskovec pri Krškem, 1825 – Ljubljana, 1884, slikar. Ko je opustil vojaški poklic, se je v Italiji učil slikarstva, potem pa v Ljubljani odprl slikarsko delavnico, kjer so bili njegovi učenci tudi Janez in Jurij Šubic, Ažbe in Grilc. Njegovo glavno delo je stensko slikarstvo, vendar so freske kmalu začele razpadati. V cerkvi sv. Ruperta v Šentrupertu je najbolj poznano njegovo delo v olju Sv. Rupert, obnovljeno ob 600-letnici začetka gradnje gotske cerkve.

EMANUEL TOMŠIČ

Trebnje, 1824 – Trebnje, 1881, učitelj, trebanjski župan. Šolal se je pri očetu Matiji, naredil učiteljski tečaj, nato pa konzistorialni izpit. Najprej je bil pomočnik pri očetu v Trebnjem, nato v različnih krajih, kasneje se je odpovedal službi in bil nekaj let trebanjski župan. Bil je spreten verzifikator in je objavljajal pesmi v Novicah in Zgodnji danici.

MATEJ FRELIH

Lozice pri Vipavi, 1828 – Trebnje, 1892, pesnik, župnik in dekan. Študiral je teologijo, služboval po raznih krajih, nazadnje v Trebnjem. Že med študijem je v Novicah objavil smešno povest Jurček gre na ptuje, ki je bila večkrat ponatisnjena. Prav tako je bilo večkrat ponatisnjeno delo Nar lepši dan ali vredno praznovanje prviga svetiga obhajila. V rokopisu je zapustil šest zvezkov pesmi – poezija mu je bila igrača. Objavljal je v Novicah, Zgodnji danici in cerkvenem časopisu. Le nekatere nabožne pesmi in žalostinke so ohranile vrednost.

FRANJA TOMŠIČ

Trebnje, 1834 – Unec, 1922, mati generala in pesnika Rudolfa Maistra. Bila je iz ugledne trebanjske družine Tomšičev – oče je bil učitelj Matija Tomšič. Generalova mati je bila nadarjena za pripovedovanje. Na stara leta se je preselila k sestri Matildi, poročeni Sebenikar, pesnici in pripovednici, na Rakek oziroma Unec. Bila je vneta narodnjakinja in kot takšna v časteh med domačini.

FRAN KSAVER DEV

Mokronog, 1834 – Ljubljana, 1872, orglarski mojster. Nekaj časa je izdeloval orgle v Sevnici, potem stalno v Ljubljani. Še danes se okrog dvanajst njegovih orgel nahaja po slovenskih deželah. Bil je mojster v mehaniki in intonaciji, ki je voljna, mehka, zelo prikupna.

JERNEJ PEČNIK

Cesta pri Dobropolju 1835 – Ljubljana, 1914, arheolog, topograf. Ko je njegovo posestvo zaradi zapravljivosti prišlo na boben, se je preselil na Mirno in bil nekaj časa občinski tajnik v Mokronogu. Kot ljubiteljski starinoslovec je postal sodelavec Kranjskega deželnega muzeja. Izkopavanja je vodil tudi v naših krajih – Slepšek, Beli Grič in Dobrnič. Izdal je šest arheoloških kart, ki pa so ostale v rokopisu. Objavil je pregledni članek Prazgodovinska najdišča na Kranjskem.

FRANC TOMŠIČ

Trebnje, 1838 – Zagreb, 1917, gradbeni inženir. Višjo tehniško in visoko šolo je naredil v Gradcu, Pragi in na Dunaju, kjer je opr-

vil profesorski izpit iz mehanike, opisne geometrije in stavbarstva. Bil je suplent na ljubljanski višji realki, nato stopil v državno železničarsko stavbno službo in je načrtoval več prog na Hrvaškem. Izdelal je še načrt za kanalizacijo Zagreba ter ga odlično izpeljal. Postal je še mestni višji inženir in mestni tehnični svetnik.

FRANC PAPEŽ

Mokronog, 1838 – Ljubljana, 1929, pravnik in politik. (Njegov oče Franc Papež je bil zdravnik v Mokronogu.) Maturiral je na novomeški gimnaziji in promoviral na univerzi v Gradcu za doktorja prava. V Ljubljani je imel odvetniško pisarno in bil izvoljen v ljubljanski občinski svet ter za poslanca deželnega zbora. Franc Papež je bil prvi predsednik društva Pravniki.

LEOPOLD GORENJEČ

Šentrupert, 1840 – Adlešiči, 1886, folklorist, prevajalec. V Ljubljani je študiral teologijo in služboval po različnih krajih Slovenije, tudi v Šentlovrencu, na koncu je bil župnik v Adlešičih. V Ljubljani je z nekaj semeniščniki izdajal glasilo Lipa. Zbiral in v revijalnem tisku je objavljaj ljudske pravljice, pripovedke ter prevajal iz slovanskih jezikov. Tega se je lotil s takšno vnemo, da ni imel ne časa ne volje za lastno pisateljstvo.

EDVARD HÖFFER

Kot, 1841 – Gradec, 1915, biolog. V Gradcu je študiral naravoslovje in bil tam promoviran za prvega slovenskega dr. biologije. Bil je imenovan za profesorja biologije na višji realki v Gradcu. Na šoli je sistematsko uredil biološki kabinet, ki je bil odprt za javnost. Redno je predaval naravoslovje na seminarjih za učitelje meščanskih šol. Zgodaj so ga pritegnila vprašanja darvinizma – O izvoru, starosti in poteku razvoja človeškega rodu. Verjetno je bil prvi Slovenec, ki je rojake seznanil z darvinizmom.

KAREL POGLAJEN

Otočec pri Novem mestu, 1841 – Trebnje, 1890, podobar. V njegovi delavnici v Šentrupertu je bil eno leto za pomočnika kasnejši znani kipar Alojz Gangl. Poglajen je izdelal stranske oltarje v Dednem Polju pri Velikem Gabru, tabernakelj v Šmarjeti in Božji grob v Škocjanu.

JOŽE BRCAR

Hom pri Šentrupertu, 1842 – Kamnje, 1921, zbiralec ljudskega blaga. Nekaj njegovih stvari si je prepisal Janez Trdina. Tudi Karel Štrekelj je porabil nekaj Brcarjevih zapisov narodnih pesmi.

IVAN STEKLASA

Prelesje, 1846 – Šentrupert, 1920, zgodovinar, slavist. Služboval je kot profesor na Hrvaškem. V slovenskih časnikih in revijah je poročal o kulturnem in političnem življenju na Hrvaškem, v Letopisu Matice slovenske in Zborniku Matice slovenske je objavljial zgodovinske članke, življenjepise znanih osebnosti, o protestantizmu v Istri. Na arhivskem gradivu temelji osrednje delo Zgodovina župnije Šent Rupert na Dolenjskem, izdal v samozaložbi 1913. leta, še danes neizčrpen vir podatkov. Delo je ob 90-letnici prvega natisa doživelo ponatis, po njem se imenuje Steklasova pohodna pot.

MATILDA TOMŠIČ, poročena SEBENIKAR

Trebnje, 1847 - Rakek, 1933, pesnica in pripovednica, hčerka učitelja Matije, sestra matere Rudolfa Maistra. Pisala je v prve letnike Vrtca, kasneje v Slovenko, Zvonček in Edinost. Bila je zagnana narodna delavka, predsednica odbora Ciril-Methodove družbe na Rakeku. Kasneje sta Sebenikarjeva kupila na bližnjem Uncu posestvo z veliko hišo, skorajda malim podeželskim dvorcem.

KAREL FRIDERIK JOŽEF STRAHL

Trebnje, 1850 – Stara Loka na Gorenjskem, 1929, zbiratelj starin in umetnin. Študij prava je končal na graški univerzi. Kot sodni avskulant je služboval v Ljubljani in Novem mestu, kot pristav pa na sodišču v Mokronogu. Po upokojitvi se je naselil v Stari Loki. Že po maturi je začel zbirati starine in umetnine po Gorenjskem in pomagal očetu pri urejanju domače zbirke. Ta edinstvena zbirka je bila zaradi številnih dedičev prodana, tako da ni v celoti ostala v naši deželi. Veliko sta odkupila Narodni muzej in Narodna galerija v Ljubljani.

IVAN LAVRIČ

Šentlovrenc, 1850 - Zagreb, 1941, generalmajor. Pionirsko kadetsko šolo je končal v Hainburgu, udeležil se zasedbe BiH,

sodeloval pri zadušitvi vstaje v Krivošijah in Boki Kotorski. Služboval je v štabu domobranskega poveljstva v Gradcu, bil poveljnik 22. pehotnega polka. Napredoval je v generalmajorja, pred prvo svetovno vojno je bil upokojen kot podmaršal; imel je tudi plemiški naslov Zaplaz. Med prvo svetovno vojno je bil ponovno vključen v vojsko, poveljeval v bojih v Karpatih, bil namestnik poveljnika trdnjave v Krakovu. Po prvi svetovni vojni je živel v Mariboru.

IGNAC KLEMENČIČ

Kamni Potok, 1853 – Trebnje, 1901, fizik. Študiral je v Gradcu, diplomiral in doktoriral z disertacijo o mehnični histerezi stekla. Že med študijem je bil asistent Stefanovega učenca Boltzmana, postal privatni docent in nato izredni profesor na graški univerzi. Dobil je Baumgartnerjevo nagrado dunajske Akademije znanosti, postal redni profesor fizike na univerzi v Innsbrucku. Nenadoma je umrl – tik pred izvolitvijo za dopisnega člana Akademije znanosti in pred povabilom za profesorja na dunajsko tehniško visoko šolo. Znan je po natančnem merjenju svetlobne hitrosti in dialektičnosti nekaterih plinov. Ponovil je Hertzove poskuse z radijskimi valovi; pri teh je meril energijski tok s termoelementom. Naprava je postala znana kot klemenčičev križ. Bil je fizik, ki si je pridobil velik ugled.

LJUDMILA ROBLEK

Mokronog, 1853 – Ljubljana, 1937, publicistka in narodna delavka. V šolo je hodila v Mokronogu in pri uršulinkah v Ljubljani. Službo je nastopila kot uradnica pri notarju in politiku Luki Svetcu v Litiji in tam delala čez 40 let. Posvetila se je delu pri Ciril-Methodovi družbi in ustanavljanju njenih podružnic na podeželju. Dopisovala je v razne liste, pod imenom Mokronoška pa predvsem v ženski list Slovenka.

FRANC ŠETINA

Mokronog, 1853 – Črnomelj, 1916, šolnik in pisatelj. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, učiteljišče pa v Ljubljani. Vsесоzi je bil učitelj v Črnomlju, nazadnje nadučitelj. Bil je član okrajnega šolskega sveta, soustanovitelj črnomaljske posojilnice in narodne čitalnice, močno je vplival tudi na razvoj kmetijstva v okraju. V šolskih poročilih je objavljal članke o domači vzgoji,

sadjarstvu in živinoreji, sodeloval v Učiteljskem tovarišu ter s pesmimi in prozo v mladinskem listu Vrtec.

FRANC ZOREC

Šentlovrenc, 1854 – Gorenje Sušice pri Dolenjskih Toplicah, 1930, karikaturist. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, v Ljubljani študiral bogoslovje, bil ordiniran, kot kaplan služboval tudi na Trebelnem, v pokoju je živel v Gorenjih Sušicah. Spada med prve slovenske karikaturiste. V bogoslovju je njegov talent za humor našel Jakob Alešovec in ga pritegnil v svoj humoristični list Brenclj. Odlikovala ga je situacijska komika in zelo natančno portretiranje.

FRANC PRPAR

Dobrníč, 1855 – Dobrníč, 1916, homilet – strokovnjak za cerkveno govorništvo. Študiral je na novomeški gimnaziji, kot duhovnik služboval na Mirni, v Kostanjevici, Trebnjem, Šmarjeti, Zagradcu in Tržišču. Sodeloval je v Duhovnem pastirju.

ANA SKEDL

Ljubljana, 1856 – Šentrupert, 1920, slikarka in pianistka, Francova hči. Slikarstva se je učila tudi pri Ivani Kobilca. Izdelala je več portretnih študij; znani so portreti hišnih članov, krajinarske slike iz šentruperske okolice, religiozne – med njimi zlasti Angel z večno lučjo, Sveti Frančišek v kapeli žalostne Matere božje na Veseli Gori ter Rožnenska kraljica v stranskem oltarju cerkve sv. Ruperta v Šentrupertu. Že od otroških let se je učila glasbe in kot pianistka javno nastopala.

IVAN FELIKS ŠAŠELJ

Mokronog, 1859 – Šentlovrenc, 1944, zgodovinar in etnograf. Končal je bogoslovje, med drugim je bil kaplan in župni upravitelj na Otočcu in župnik v Adlešičih. Raziskoval je cerkveno in krajevno zgodovino ter zbiral ljudsko izročilo, predvsem v Beli krajini – Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada; zbrane pregovore je združil z zbirko Frana Kocbeka v knjigi Slovenski pregovori, reki in prilike. Zbiral je slovarsko gradivo, za deželni muzej v Ljubljani pa ljudska oblačila, vezenine in druge predmete iz Bele krajine.

STANKO PIRNAT

Štore pri Celju, 1859 – Mokronog, 1899, notar in skladatelj. Najprej je bil notar v Stični, nato v Mokronogu. Njegove skladbe so učinkovite, pisane v slovenskem duhu.

ALOJZIJ KASTIGAR

Dobrnič, 1863, ameriški duhovnik. Študiral je v Novem mestu in Ljubljani, kjer je bil ordiniran. 1891 je prišel v Ameriko, več let pastiroval v St. paulski nadškofiji v Minnesoti, 1904 ustanovil slovensko župnijo Marije Pomagaj v Milwaukeu, v La Salleu sezidal slovensko cerkev sv. Roka, nato bil župnik na angleški župniji Comfreyu.

DRAGOTIN TREO

Mala vas pri Dobrniču, 1863 – Ljubljana, 1936, pravnik, politik. Pravo je dokončal z doktoratom na dunajski univerzi. Najprej je bil koncipient pri novomeškem odvetniku dr. Rosini, odprl lastno pisarno v Postojni, se preselil v Gorico, odprl s Henrikom Tumo odvetniško pisarno, nato pa se osamosvojil. Prejel je diplomu častnega meščana Postojne – za zasluge na sokolskem področju. Pridobil je zaupanje ljudi na Krasu in so ga nekatere kraške občine izvolile za častnega občana. Zaradi bolezni se je preselil v Ljubljano in se odpovedal praksi. Napisal je brošuro Novi sodni zakon o pravnih in izvršilnih rečeh.

ALEKSANDER LUNAČEK

Travnik pri Loškem Potoku, 1864 – Šentrupert, 1934, šolnik, strokovni pisec, sadjar in čebelar. Najprej je učiteljeval v Srednji vasi v Bohinju, potem na Trebelnem, nato pa je bil 30 let učitelj in ravnatelj v Šentrupertu in dopisoval v različne strokovne liste. Ustanovil je Bralno društvo, bil soustanovitelj Ciril-Methodove podružnice, Sokola, Čebelarke podružnice – velja za začetnika sodobnega čebelarstva v Mirnski dolini v 20. stoletju – Sadjarke in Vrtnarske podružnice, bil 20 let knjigovodja pri Mirnski zadruzi. Bil je odličen učitelj in vzgojitelj, vzoren predstojnik; Učiteljsko društvo ga je imenovalo za častnega člana.

Učitelja sta bila tudi hčerka Anica in sin Franci, sin Aleksander je bil dr. prava in prvi borec za zeleno Ljubljano, najbolj znan pa je njegov sin dr. Pavel Lunaček.

MILAN EMIL ŠAŠELJ

Mokronog, 1865 – Žiče na Štajerskem, 1926, duhovnik. Bogoslovje je študiral v Gorici, služboval pri Sv. Ivanu v Trstu, na Vatovljah, v Šmarju nad Koprom in v Klancu. Bil je prisiljen oditi iz Italije in je postal provizor v Žičah. Bil je predsednik katehetskega društva za tržaško škofijo, ustanovitelj posojilnice in hranilnice ter kmetijskih zadrug. Sodeloval je pri številnih slovenskih listih.

FRAN ROJEC

Sela pri Šumberku, 1867 – Ljubljana, 1939, mladinski pisatelj, dramatik in risar. Šolo je obiskoval v domačem kraju, Ljubljani in Novem mestu ter se učil podobarstva, stopil v pisarno Valentina Štempiharja v Kranju, bil solicator pri dr. Vilfanu v Radovljici, nato pa tam opravljal službo davčnega izvrševalca. Že v šoli je začel risati; pisal je pesmi, poučne zgodbe, uganke in jih opremil z risbami in lesorezi. Svojo mladost je popisal v zgodbah Križi in težave mojih dijaških let. Objavil je več iger, uspešen je bil s pravljico Prstan, v knjigi je izšla tridejanka Tončkove sanje na Miklavžev večer. Vse Rojčevo slovstveno in risarsko delo kaže prizadevnega in marljivega samouka.

OTON PAPEŽ

Mokronog, 1867 – Ljubljana, 1940, pravnik. Maturiral je na novomeški gimnaziji in promoviral na Dunaju za dr. prava. Služboval je v Trebnjem, Mokronogu in drugod ter postal predsednik deželnega sodišča v Ljubljani. Ob prevratu 1918 je kot začasni predsednik deželnega sodišča uredil uradovanje že v prvih dneh; tako je kljub odhodu nemških sodnikov delo nemoteno potekalo. Bil je izvrsten sodnik, priznan strokovnjak za civilno pravo.

FRANJO NEUBAUER

Mirna, 1872 – Mirna, 1945, pesnik in duhovnik. Obiskoval je novomeško gimnazijo in kot duhovnik med drugim služboval v Velikem Gabru. Mnogo njegovih pesmi je uglasbenih.

JANKO RAJER

Dečja vas, 1872 – Ljubljana, 1943, veterinar in politik. Diplomiral je na vojaškem veterinarskem inštitutu na Dunaju.

Dolga leta je bil okrajni veterinar v Krškem, veterinarski ataše pri jugoslovanskem veleposlaništvu na Dunaju, nato senator Kraljevine Jugoslavije. Zaslužen je bil za preoblikovanje zagrebške visoke veterinarske šole v fakulteto; postal je njen častni doktor. Bil je soustanovitelj in prvi predsednik Jugoslovanskega veterinarskega združenja.

IVAN ROSTAN

Mirna, 1872 – Ljubljana, 1957, gospodarstvenik. Končal je učiteljske v Ljubljani, začel kot pomožni učitelj, nato služboval kot računski praktikant pri Finančnem ravnateljstvu v Ljubljani, napredoval do višjega računskega svetnika. Z izredno sposobnostjo in delavnostjo je dvignil propadajoči zavod ter stanovsko in narodno zavest njegovih članov. Po njegovih zaslugah Kreditna zadruga ni opešala niti v obdobju gospodarske krize. Pisal je tudi gospodarske članke. Še za življenja so oblikovali Rostanov sklad za podporo vdovam in sirotam javnih nameščencev. Izvolili so ga za častnega predsednika zavoda.

EMA PEČE

Trebnje, 1873 – Ljubljana, 1965, učiteljica, publicistka in urednica. Končala je učiteljske, do upokojitve je službovala na dekliški osnovni šoli v Ljubljani. Pred prvo svetovno vojno je urejala mesečnik Naše gospodinje, prilogo Slovenca.

MINKA GOVEKAR

Trebnje, 1874 – Ljubljana, 1950, učiteljica, publicistka in prevajalka, aktivistka za pravice žensk, sestra Ivana Vasiča. Po učiteljsku v Ljubljani je učila v Mirni Peči, nato se je poročila s pisateljem Franom Govekarjem. Pisala je o ženskem gibanju, kulturnih in književnih temah, gospodinjstvu, vzgoji in higieni – Dobra gospodinja, Konzerviranje. S knjigo Dobra kuharica je sooblikovala tudi kuharsko izrazoslovje. Urejala je mesečnik Slovenska gospodinja. Za gledališče je prevedla več kot 40 iger, bila je dolgoletna tajnica in predsednica Slovenskega splošnega ženskega društva. Od ustanovitve je bila tajnica slovenskega dela Jugoslovanske ženske zveze, ki se je med NOB vključila v OF. Je ena izmed najpomembnejših osebnosti ženskega gibanja na Slovenskem.

HELENA JUSTIN PEHANI

Mokronog, 1875 – Ljubljana, 1953, učiteljica, Cankarjeva najčistejša ljubezen. Ko je končala ljubljansko učiteljsko šolo, se je seznanila s pisateljem Ivanom Cankarjem, ko je pri sestri na Vrhniki preživljala počitnice. Cankar se je vanjo zaljubil in to je bila, kakor je zapisal Fran Govekar, pisateljica najčistejša in najbolj idealna ljubezen. Posvetil ji je ciklus pesmi Helena.

JANEZ EVANGELIST ZORE

Bogneča vas, 1875 – Ljubljana, 1944, cerkveni zgodovinar. Študiral je bogoslovje in bil ordiniran. Po kaplanski službi na Bledu in Trebelnem je odšel na študij teologije v Innsbruck, bil promoviran, se vmes še izpopolnjeval v tujini. Bil je generalni prefekt v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu, bil bogoslovni profesor v Ljubljani. Postal je konzisturalni svetnik. Njegovo osrednje delo je Življenje svetnikov, vendar ni dokončano. Zore je bil izredna osebnost, po značaju veder, v izrazu jasen, v nastopu odločen.

IVAN ŠKARJA

Mirna, 1879 – Beograd, 1941, pravnik. Po maturi na novomeški gimnaziji je diplomiral pravo na Dunaju. Med prvo svetovno vojno je bil v italijanskem ujetništvu, nato je bil vodja pravnega oddelka pri poverjeništvu za javna dela in nekaj časa predaval upravno pravo na Tehnični fakulteti v Ljubljani. Imenovan je bil za člana državnega sveta v Beogradu. S članki je sodeloval tudi v Slovenskem pravniku.

IVAN ZOREC

Mali Gaber, 1880 – Ljubljana, 1952, pripovednik. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu in Ljubljani, opravil je častniški izpit. Bil je železniški uradnik v Trstu in Ljubljani. Za železničarstvo je sestavljal priročnike in urejal strokovno izrazje. Kot pripovednik pa se je predvsem uveljavil s tetralogijo o zgodovini stiškega samostana Beli menihi (Beli menihi, Stiški svobodnjak. Stiški tlačan, Izgnani menihi), v kateri je velik delež namenil takratnemu kmetstvu.

VIKTOR GRČAR

Mokronog, 1881 – Čačak, 1942, pedagog in politični delavec. Učiteljsko šolo je končal v Ljubljani; med prvo svetovno vojno je bil v

ruskem ujetništvu in dobrovoljec na solunski fronti. Na občinskih volitvah po prvi svetovni vojni je bil izvoljen za prvega slovenskega župana v Mariboru. Vplival je na preusmeritev mariborske industrije k slovenskemu in jugoslovanskemu gospodarstvu ter na komunalni razvoj mesta in utrditev kulturnih ustanov. V začetku 2. svetovne vojne ga je okupator izgnal z družino v Srbijo.

IVAN VASIČ

Trebnje, 1882 – Novo mesto, 1967, odvetnik, brat Minke Govekar. Kot dijak novomeške gimnazije je bil član Kettejeve literarne Zadruge. Promoviral je na dunajski Pravni fakulteti, služboval v Novem mestu in v Ljubljani. Med vojno so ga Italijani odpeljali na Rab, po vrnitvi se je udeležil kočevskega zbora in bil izvoljen v plenum SNOS, nato bil znova aretiran. Po vojni je bil član Vrhovnega sodišča v Ljubljani in novomeškega sodišča. Med obema vojnama je bil starosta sokolske župe Novo mesto. Objavil je zanimive spomine na Ketteja.

JUSTIN ARHAR

Šentrupert, 1883 – Trst, 1916, šolnik in narodno-prosvetni delavec. Ko je končal četrto gimnazijo, je stopil na učiteljišče v Ljubljani in ga z odliko končal. Najprej je služboval na šoli pri Sv. Jakobu v Trstu, potem pa na pripravnici za srednje šole v Trstu. Bil je med ustanovitelji in dolgoletni odbornik Trgovsko-obrtne zadruge v Trstu, prirejal pedagoška predavanja za starše v šentjakovski Čitalnici v Trstu, sodeloval pri dramskem društvu v Trstu ter pri zavodih, ki jih je ustanovila Trgovska obrtna zadruga: na dvorazredni Trgovski šoli, v večernih trgovskih tečajih in v obrtno nadaljevalni šoli.

VEKOSLAV(BOŽIDAR) KISOVEC

Beli Grič pri Mokronogu, 1885 - Trst, 1977, bančnik. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, visoke šole v Pragi in Parizu ter promoviral v Pragi. Služboval je kot odvetniški koncipient v Trstu, bil v bančni službi v Pragi in na Reki, finančni ekspert na mirovni konferenci v Parizu, ravnatelj zadruške banke v Zagrebu in nato ljubljanske podružnice Slavenske banke. V Trstu je bil predsednik Narodne delavske organizacije in Dramatičnega društva.

FRANC ZUPANČIČ

Rakovnik pri Šentrupertu, 1886 – Ljubljana, 1953, podjetnik in letalec. Gradbeništvo je doštudiral v Gradcu; zaposlil se je v Trstu in po Krasu projektiral različne objekte. V Štivanu pri Trstu je izdeloval letalske modele. Obiskoval je pilotski tečaj in se pridružil letalski stotnji v Ljubljani ter sodeloval v zračnih bojih za severno mejo; večkrat je bil odlikovan. Po demobilizaciji je bil od 1930 do 1948 lastnik parne žage Lavrenčič&Co. Med vojno je bil mobiliziran, sabotiral delo in bil zaprt. Bil je aktiven v združniškem gibanju, predsednik osrednje gospodarske zadruga Ekonom, ljubljanski mestni odbornik, jugoslovanski poslanec. Zaslužen je za izgradnjo železniške proge Šentjanž-Sevnica.

PAVEL GOLIA

Trebnje, 1887 – Ljubljana, 1959, akademik, pesnik, dramatik in dramaturg, ravnatelj Drame in prevajalec. Po končani kadetnici v Karlovcu je bil oficir v Trstu, kot stotnik je med prvo svetovno vojno prešel k Rusom in tam ostal še po vojni ter preučeval gledališče. Ko se je vrnil v Ljubljano, se je posvetil gledališču – bil je dolgoletni upravnik ljubljanske Drame, od 1953 je bil redni član SAZU. Kot pesnik je izšel iz moderne in hodil svoja pota ob ekspresionizmu – pomeni značilen prispevek k razvoju slovenske poezije. Predvsem pa je uspel s pravljimi mladinskimi igrami s socialno in narodno tematiko – Petrkove poslednje sanje, Princeska in pastirček, Jurček, Sneguljčica – spada med najpomembnejše pisce mladinskih iger.

VALDEMAR SEUNIG

Trebnje, 1887 - 1976, strokovni pisatelj. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, nato pa študiral na terezijanski vojaški akademiji na Dunaju. Kot častnik je služboval v Avstriji, nato v Jugoslaviji in dosegel čin polkovnika. Med drugo svetovno vojno je živel v Avstriji, nato v Nemčiji. Bil je izvrsten poznavalec konj in je v nemščini napisal več knjig o konjskem športu.

VID AMBROŽIČ

Velike Česnjice, 1890 – Gorenja vas pri Mirni, 1961, pokopan na Mirni, pesnik in kronist. Več kot trideset let je bil orožnik, v življenju pa se je skozi vsa dogajanja odzival s pesmimi, ki sicer

nimajo velike umetniške vrednosti, so pa dokument časa in izraz njegove ljubezni do domovine. Bil je neizprosni kronist, skozi svoje videnje je opisal večkrat zelo krut čas. Napisal je preko 40 pesniških zbirk in avtobiografijo Žandar med cvetjem in knjigami.

MARIJA KMET

Šentlovrenc, 1891 - Ljubljana, 1974, pisateljica in časnikarka. Najprej je učila na šoli v Trstu, nato delala pri časnikih v Ljubljani. Za povest Helena in roman V metežu so značilni motivi iz malomeščanskih zakonov. Najboljši so impresionistični opisi narave. Znana dela so še zbirka črtic Večerna pisma, drama Mati, avtobiografija Moja pota in krajša proza za otroke Bureži – brbrači. Prevajala je iz nemške in ruske literature.

ANTE KORNIČ

Mokronog, 1892 – Ljubljana, 1973, fotograf. Končal je trgovsko šolo v Novem mestu. Amatersko se je ukvarjal s fotografijo; nekaj časa je bil fotograf pri Triglav filmu. Postal je častni član Društva oblikovalcev Slovenije. Pomemben je njegov prispevek k razvoju planinske fotografije, v tridesetih letih je bila zanj značilna realistično pojmovana žanrska motivika, čeprav se ni nikoli povsem odrekel pikturalističnemu izročilu.

LOVRO KUCHAR - PREŽIHOV VORANC

Kotlje, 1893 – Maribor, 1950, pokopan v Kotljah, pisatelj in politik. Ko se je Prežihov Voranc v Parizu 1939 izognil aretaciji, se je po dogovoru s Kidričem vrnil v domovino. V ilegali pa je bil po naročilu Kardelja izoliran. Čas osamitve je izkoristil za literarno delo. Na poletje 1940 se je umaknil na Dolenjsko v okolico Mokronoga. Pohajkovanje po teh krajih mu je dalo snov za potopis Od Mokronoga do Pijane gore, kjer je lepoto Dolenjske prikazal tudi skozi socialno noto, ne pa idiliko, kot so jo navadno prikazovali.

MIHAEL KAMIN

Dolenja vas, 1898 – Kovor pri Trziču, 1944, pokopan v Begunjah, zdravnik, psihiater. Po diplomu v Gradcu se je specializiral za interno medicino, posvetil se je nevrologiji, psihiatriji in kriminologiji. Delal je v Bolnišnici za duševne bolezni, nazadnje kot predstojnik

oddelkov in primarij v bolnišnici na Poljanskem nasipu. Vključil se je v OF, padel kot talec. Njegove strokovne razprave so pomemben vir slovenske psihiatrične terminologije. Med njimi ima pomembno mesto Učbenik kriminalne biologije in forenzične psihopatologije. Skrbel je za razvoj bogatega slovenskega psihiatričnega izrazoslovja. Specialna forenzična psihopatologija predstavlja prvo sistematično pisano delo na tem področju v našem prostoru.

LAVOSLAV STRUNA

Trebnje, 1898 – Ljubljana, 1973, novinar, terminolog in lektor. Po končani klasični gimnaziji se je vojskoval na soški fronti, najprej delal na Višjem sodišču v Ljubljani, nato pa v upravi železnic. S sodelovanjem v Jutru, Slovenskem poročevalcu in Delu je postavil temelje slovenskega športnega novinarstva. Bil je strokovnjak za tehniško terminologijo, sodeloval je v tehniški sekciji terminološke komisije SAZU in pri nastajanju Splošnega tehniškega slovarja I.- II. Bil je častni član Združenja športnih novinarjev Slovenije.

SLAVA KRISTAN LUNAČEK

Črni Vrh nad Idrijo, 1898 – Ljubljana, 1978, pokopana v Šentrupertu, zdravnica, medicinska pisateljica. Po končani fakulteti se je izpopolnjevala na Švedskem, v Veliki Britaniji, Švici in Avstriji. Posvetila se je šolski zdravstveni službi, posodobila šolsko polikliniko, med gospodarsko krizo organizirala šolske mlečne kuhinje ter prve kolonije otrok ob morju in v hribih. Še posebej se je ukvarjala s šolsko higieno in organizirala predavanja. Vodila je komisijo UNICEF za preventivo in pomoč, veliko pomagala šolam Temeniške in Mirnske doline, izvedla je longitudinalno študijo razvoja šolskega otroka in uvedla tečaje za specializacijo zdravnikov iz šolske medicine.

Poletne mesece je vseskozi preživljala v Šentrupertu.

PAVEL PEHANI

Trebnje, 1899 – Ljubljana, 1964, zdravnik ginekolog. Po diplomu v Gradcu se je zaposlil v Ljubljani, kjer je bil asistent, postal je primarij ginekološko-porodniškega oddelka javne bolnišnice v Celju in ga s presledki vodil do upokojitve. Uveljavil se je kot dober porodničar in operater. Uvedel je nove terapevtske in

diagnostične metode (obsevanje, salpingografija, transfuzija, infuzija, cistoskopija), sodeloval pri vzgoji specializantov in drugega medicinskega osebja; oddelek v Celju je pod njegovim vodstvom postal strokovno in upravno vzoren. Sodi med najvidnejše slovenske ginekologe.

BOGO TEPLY

Velika Loka, 1900 – Maribor, 1979, slavist, zgodovinar in muzealec. Študiral je v Zagrebu in Ljubljani, poučeval v Mariboru, vmes tudi v Murski Soboti in Ljubljani, bil ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Mariboru. Pred drugo svetovno vojno je pisal o socialni umetnosti, povezavah med družbo in književnostjo, o revolucijah, zgodovini slovenske Štajerske in prevajal strokovna ter leposlovna dela. Zavzemal se je za razvoj mariborske galerijske dejavnosti in spomeniškega varstva ter vodil priprave za ustanovitev Umetnostne galerije in spomeniško-varstvenega zavoda v Mariboru. Prejel je Valvasorjevo nagrado.

PAVEL LUNAČEK

Šentrupert, 1900 – Ljubljana, 1955, akademik, zdravnik ginekolog in porodničar, utemeljitelj sodobnega porodništva in ginekologije. Po diplomi je bil najprej oddelčni zdravnik v Brežicah, nato v Bolnišnici za ženske bolezni v Ljubljani, se izpopolnjeval v tujini, postal primarij. Se vključil v NOV, postal šef sekcije za bolnišnice, uveljavil je svoj koncept konspirativnih bolnišnic. Po osvoboditvi je bil nekaj časa ljubljanski župan, nato pa bil imenovan za predstojnika Klinike za ginekologijo in porodništvo ter postal redni profesor na Medicinski fakulteti, njen dekan in rektor Medicinske visoke šole. 1954. leta je postal član SAZU; utemeljil je novo medicinsko doktrino, razširil jo je na oddelke v splošnih bolnišnicah in v vseh zdravstvenih domovih ter pripomogel, da se je bistveno zmanjšala umrljivost mater in otrok. Njegov učbenik Porodniške operacije je bil osnovna učna knjiga mnogim generacijam porodničarjev. Dvakrat je dobil Prešernovo nagrado.

LOUIS KAFERLE

Selo pri Mirni, 1900 – Cleveland, 1985, publicist. Po preselitvi v ZDA je sprva delal v rudniku, nato se preselil v Cleveland in se izobraževal v večernih šolah. Delal je v slovenskih kulturnih

šolah in organizacijah. Pisal je članke in ocene za Enakopravnost in Prosveto, za Ameriški družinski koledar, Cankarjev glasnik in pozneje za Slovenski izseljenski koledar. Pet let je bil predsednik Cankarjeve ustanove, ki je nekaj let izdajala leposlovni mesečnik Cankarjev glasnik.

HENRIK HEFERLE

Mokronog, 1900 – Ljubljana, 1967, primarij, specialist za nortranje bolezni in domoznanec. Medicino je študiral v Zagrebu, specializacijo je opravil v Ljubljani. Uvrščal se je med zdravnike, ki so sodelovali pri uvajanju novih načinov odkrivanja srčnih bolezni z elektro-kardiografijo. Objavljal je številne znanstvene razprave, skupaj z dr. Brankom Volavškom pa je napisal prvi slovenski učbenik s tega področja – Klinična elektrokardiografija. Poleg strokovnega in znanstvenega dela je Heferleta pritegovala zgodovina Dolenjske in še posebej rojstnega kraja. Napisal je Zgodovino Mokronoga – vendar delo ni izšlo in danes tudi tipkopis ni v celoti ohranjen.

HUBERT PEHANI

Trebnje, 1900 – Ljubljana, 1995, dr. biologije in medicine. Biologijo je študiral v Ljubljani in na Dunaju, kjer je doktoriral, medicino pa v Ljubljani, Zagrebu in Gradcu, kjer je postal doktor medicine. Delal je na Medicinski fakulteti, kjer je bil izredni, redni profesor in dekan. Uredil je biološki inštitut te fakultete in bil predstojnik, nato pa prvi direktor inštituta za biologijo Univerze v Ljubljani. Študentom je predaval embriologijo, histologijo in splošno biologijo, študentom biologije pa primerjalno anatomijo vretenčarjev in splošno zoologijo. Pomembno je njegovo znanstveno delo na področju popularizacije biologije. Bil je prevajalec, urednik in pisec v Proteusu, častni član Prirodoslovnega društva Slovenije, zaslužni profesor, dobitnik Jesenkovega priznanja.

SREČKO KOPORC

Dobrnica, 1900 – Ljubljana, 1965, skladatelj. Študiral je pri Mariju Kogoju, na Dunaju, ljubljanskem konservatoriju, v Pragi. Poučeval je na več šolah, nazadnje na Srednji vzgojiteljski šoli. Kot skladatelj je z radikalnostjo že zgodaj presegel Marija Kogoja in pred Slavkom Ostercem uvedel neoklasicistično objektivnost

(Sonatina). S klavirsko Suito je verjetno ustvaril najbolj drzno skladbo med svetovnimi vojnama. Do svojega dela je bil zelo kritičen in je marsikaj uničil. Objavljal je tudi glasbeno teoretske prispevke. Ob Kogoju in Ostercu je bil v svojem času najbolj razgledan glasbeni teoretik.

JOŽE PAVLIN

Kremenca na Notranjskem, 1901 – Trebnje, 1971, zdravnik, začetnik sodobnega zdravstva v Temeniški in Mirnski dolini. Po maturi se je vpisal na Medicinsko fakulteto v Ljubljani, nadaljeval v Gradcu in Beogradu, kjer je diplomiral. V Trebnje je prišel takoj po drugi svetovni vojni. Prvo ordinacijo je imel v svojem stanovanju; bil je zdravnik za vse in vsakogar; če je bilo potrebno, tudi zobozdravnik in kirurg, njegov delavnik je trajal 24 ur, nikoli ni odrekel pomoči. Ko je Trebnje dobilo zdravstveni dom, je dr. Pavlin dobil sodelavce, s katerimi je z veseljem sodeloval, dokler mu bolezen ni preprečila, da bi užival zasluženi pokoj.

ERMIN TEPLY

Velika Loka, 1902 – Zagreb, 1991, pokopan v Ljubljani, rudarski strokovnjak. Diplomiral je na Tehniški fakulteti v Ljubljani, nato je bil upravnik jamskih obratov v rudnikih nekdanjih republik. Več let je delal v vladnih rudarskih institucijah v Beogradu, bil je odgovoren za zvezne rudarske investicije, učil je na Rudarski-geološko-naftni fakulteti v Zagrebu, nazadnje kot redni profesor. Bil je glavni projektant vseh velikih jugoslovanskih površinskih kopov premoga, uveljavil je izvirno metodo kompleksne mehanizacije za površinske kope. Ukvarjal se je s prezračevanjem rudnikov in vpeljal metode računalniške simulacije pri izračunavanju ventilacijskih mrež.

Zagrebška univerza mu je podelila častni doktorat.

LEO KNEZ

Mokronog, 1902 – Jesenice, 1980, strokovnjak za varilstvo, izumitelj. Kot dipl. inž. kemije se je zaposlil v podjetju AGA v Rušah, kjer je organiziral tovarniško varilsko šolo in laboratorij za varjenje; postal je organizator varilskih tečajev v Jugoslaviji in strokovnjak za plamensko tehniko varjenja in rezanja kovin. Po drugi svetovni vojni je v železarni na Jesenicah vodil oddelek za

elektrode, v katerem so izdelovali prve domače elektrode, izdelane po njegovi zamisli. Bil je soustanovitelj prvega jugoslovanskega društva za varilno tehniko ter se zavzemal za ustanovitev zavoda za varjenje v Ljubljani (zdaj Institut za varilstvo). Predaval je varilcem doma in v tujini. Bil je član terminološke komisije za tehniški jezik pri SAZU in soavtor prvega slovenskega tehniškega slovarja. Dela: Avtogeno varjenje in rezanje s kisikom, Metalografija železnih zlitin in metalurgija varilnih procesov ter Osnove plinske tehnike.

JOŽE LAZAR

Lokve pri Dobrniču, 1903 – Ljubljana, 1975, pokopan v Dobrniču, botanik algolog. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Spodbudo za svoje raziskovalno delo je dobil med dveletnim študijem v Pragi. Postal je asistent v Botaničnem vrtu, kasneje pa njegov upravnik. Na Biotehniški fakulteti je predaval sistematiko nižjih rastlin, nato bil izredni profesor. Raziskovalno delo je posvetil algam in bil prvi slovenski algolog. Bistveno je obogatil vednost o flori sladkovodnih alg v Sloveniji – deli Alge Slovenije in Razširjenost sladkovodnih alg. V njegovem obdobju je bil Botanični vrt bistveno povečan in je dobil prvi rastlinjak. Ob 150-letnici Botaničnega vrta je uredil spominski zbornik. Prejel je Jesenkovo priznanje.

LEOPOLD KOZLEVČAR

Slovenska vas pri Šentrupertu, 1904 – Stična, 1988, zbiralec starin in dobrotnik. Vse življenje je posvetil zbiranju umetnin in kulturnih starin in tako marsikaj rešil, kar so drugi hoteli zavreči. Imel je tudi bogato zbirko umetniških del, še posebej naših impresionistov, predvsem Mateja Sternena. To je bila tudi največja privatna muzejska zbirka na Slovenskem. Postala je osnova verskemu muzeju v samostanu v Stični, kjer je Leopold Kozlevčar nazadnje živel. Šentruperska šola hrani relief z njegovo podobo, delo medaljerja Vladimirja Štovička.

MARIJA PERPAR

Tolmin, 1904 – Ljubljana, 1990, starostinja organske kemije na Slovenskem. Diplomirala je iz kemije in fizike ter doktorirala iz kemijskih znanosti, nato je diplomirala še na oddelku za ke-

mijo Tehniške fakultete. Poučevala je na gimnaziji v Mariboru, Ljubljani in Celju. Po drugi svetovni vojni je postala redna profesorica za organsko kemijo in organsko analizo, vodila je katedro za organsko kemijo. Napisala je več univerzitetnih in srednješolskih učbenikov, bila je Kidričeva nagrajenka. Oče Marije Perpar je bil Janez Perpar, pravnik, doma iz Dobrniča, kamor je tudi dr. Marija Perpar pogosto zahajala, tu imela svojo sobo in dokler je živel oče, se je veliko ustvarjalnosti rojevalo tudi v Dobrniču.

MARIJA KOVAČ

Mokronog, 1905 – Ljubljana, 1986, pokopana v Novem mestu, romanistka, prevajalka. Iz francoske in primerjalne književnosti je diplomirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Bila je gimnazijska profesorica v Novem mestu, Ptujju in Mariboru, lektorica za moderni francoski jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Sodelovala je kot članica jugoslovanske delegacije Unesca za srednješolske probleme in reformo v Parizu. Za RTV Ljubljana je pripravila tečaj francoščine v 40 lekcijah in napisala učbenik. Veliko je prevajala, prejela je francosko odlikovanje akademske palme.

FRANCE TOMŠIČ

Trebnje, 1905 – Ljubljana, 1975, jezikoslovec, leksikograf. Diplomiral in doktoriral je iz slavistike. Bil je izredni profesor za staro cerkveno slovanščino, znanstveni svetnik pri komisiji za slovensko gramatiko, filologijo in pravopis pri SAZU. Izdal je Starocerkvenoslovansko slovnico in Čitanko za višje razrede srednjih šol. Za Zgodovino slovenskega slovstva je napisal poglavje o razvoju knjižne slovenščine in predstavil najstarejše zapise v slovenščini. Zanimalo ga je razmerje med Brižinskimi spomeniki in staro cerkveno slovanščino. Bil je tudi uspešen slovaropisec – Nemško-slovenski in Slovensko-nemški slovar, izšla v mnogih izdajah in ponatisih.

IGNAC ŠKODA

Zaplaz pri Čatežu, 1909 – Zaplaz, 1982, teolog in publicist. Po maturi na novomeški gimnaziji in končanem bogoslovju je kot kaplan služboval v Škocjanu in na Krki. Z 28 leti je postal najmlajši župnik v Sloveniji – v Škocjanu. Po vojni je bil deset let v

zaporu, nato je dobil župnijo Šmartno v Tuhinju, tu dal sezidati novo cerkev, nato bil premeščen na Bled, kjer je lahko pridigal tudi tujim turistom, ker je obvladal več jezikov. Bil je član za turizem pri Jugoslovanski škofovski konferenci in mnogo potoval po Evropi – bil je v Angliji, Ameriki, Argentini in Zambiji. Obnovil je župno cerkev in župnijo na Bledu in sodeloval s članki v Družini in reviji Nova pot.

SEVERIN ŠALI

Podlisec pri Dobrniču, 1911 – Novo mesto, 1992, pesnik, urednik in prevajalec. Gimnazijo je obiskoval v Varaždinu, nato bil priložnostno zaposlen na Hrvaškem in v Ljubljani. Bil je urednik pri Jugoslovanski knjigarni, po vojni pa več let svobodni književnik in prevajalec. Prevezel je vodstvo Dolenjske založbe, nato bil zaposlen pri Mladinski knjigi, nazadnje kot urednik. Njegova poezija je bila sprva zadržano lirična, obravnavala je domačijsko idiliko, kar je značilno za Slap tišine. V zbirki Srečavanja s smrtjo so odmevi vojnih dogodkov, ob trpljenju ljudi je nastal Spev rodni zemlji. Znova se je pojavil kot pesnik z zbirko Pesek in zelenice – izšla je kot številka Samorastniške besede. Pomemben je izbor Sijoče mračine, ob 80-letnici rojstva pa je izšla zbirka Pesnik na večerni poti; uveljavil se je tudi kot mladinski pesnik - V deveto deželo. Prevajal je predvsem prozo.

VILKO SELAN GLIHA

Mirna, 1912 – Zagreb, 1979, slikar. Diplomiral je na ALU v Zagrebu. Risanje je poučeval na učiteljišču, gimnaziji in na šoli za uporabno umetnost. Grafiko je predaval tudi na Akademiji za uporabno umetnost, nato na PA in na ALU v Zagrebu. Ukvarjal se je z likovno vzgojo, ilustracijo, tudi z grafiko, s plakati in z opremljanjem knjig. Slikal je dalmatinske pejsaže, tihožitja in abstraktne kompozicije.

EDI SERPAN

Trebnje, 1913, telesnovzgojni delavec in publicist. Diplomiral je na Visoki šoli za telesno kulturo v Beogradu in od 1943 sodeloval v NOB. Po vojni je bil glavni sekretar Fizkulturene zveze Slovenije in pedagoški svetovalec Zavoda za šolstvo LRS. Med drugim je napisal deli Orientacijski šport in Telesna vzgoja v osnovni šoli.

MILOŠ BRELIH

Trebnje, 1916 – Ljubljana, 2002, politik, gospodarstvenik. Diplomiral je na Tehnični fakulteti v Ljubljani. Bil je eden od organizatorjev Kričača, radijske postaje OF, v partizanih je bil načelnik tehnično-organizacijskega odseka agittropa IOOF in inštruktor oficirske šole generalnega štaba. Po vojni je bil direktor TAM v Mariboru, direktor za plan pri direkciji zvezne industrije v Beogradu in minister za elektro-gospodarstvo LR Slovenije; bil je tudi sodelavec SAZU v Ljubljani.

RAFAEL AJLEC

Mokronog, 1915 – Ljubljana, 1977, muzikolog, urednik in kritik. Bil je urednik za komorno glasbo pri RTV Ljubljana, smiselno usmerjal glasbeni repertoar ter posvečal posebno skrb oddajam s kompozicijami slovenskih avtorjev. Predaval je glasbeno zgodovino kot honorarni profesor na PA v Ljubljani. Sodeloval je pri Slovenskem biografskem leksikonu ter zanj napisal veliko temeljito zasnovanih člankov. Znanstveno delo je usmeril predvsem v preučevanje Jakoba Gallusa; o njem je pripravjal tudi monografijo.

DANIJEL SMREKAR

Mokronog, 1915 – Ljubljana, 1992, statik. Diplomiral je na Tehniški fakulteti v Ljubljani. Sprva je bil vodja gradbišča v Trstu, nato je delal na Ministrstvu za gradnje, najdlje pa je bil glavni statik pri Slovenija projektu v Ljubljani. Ukvarjal se je z dvoranskimi zgradbami iz ojačanega betona; uvajal je lahke montažne nosilce. Projektiral je silose za sipko vsebino in rezervoarje za tekočine v industriji ter več etažne skelete iz ojačanega betona – Radiotelevizija, Klinični center, najpomembnejši dvoranski objekti so: tri Litostrojeve dvorane, Savina tovarna pnevmatike in Tekstilindus v Kranju, hladna valjarna na Jesenicah, livarna v Kidričevem, jeklarna v Štorah, Elanove dvorane v Begunjah, Tomos v Kopru, Novoles v Straži blizu Novega mesta.

GOJMIR DEMŠAR

Mokronog, 1915, pianist in glasbeni pedagog. Diplomiral je na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, iz klavirja na konservatoriju v Trstu. Bil je vodja slovenskih glasbenih oddaj na radiu Trst, vodja

glasbenega oddelka in ravnatelj ter profesor Glasbene matice v Trstu. Deloval je kot koncertant in organizator, kritik in publicist. Uvedel je redne abonmajske koncerte ter prispeval k dvigu slovenskega glasbenega življenja na Tržaškem.

JOSEPH GOLE

Zagorica pri Dobrniču, 1916. Študiral je na Teološki fakulteti, naredil doktorat na univerzi v Gradcu, nato se izpopolnjeval na biblični šoli v Jeruzalemu in na univerzi Fordham v New Yorku. Poučeval je biblične znanosti in semitske jezike na teološki šoli v kraju Hales Cornes v Wisconsinu. Sodeloval je v kulturnem, verskem in družabnem življenju slovenske skupnosti v Milwaukeeju.

MILAN GUČEK

Dobrnič, 1917 – Ljubljana, 1986, pisatelj. Študiral je pravo na univerzi v Ljubljani. Sodeloval je v NOB, po njej pa je deloval pri filmu – bil je med ustanovitelji in direktor Viba filma, nato je ustvarjal kot pisatelj, filmski scenarist in režiser v svobodnem poklicu. Objavil je avtobiografska romana v obliki dnevnikov *Jutri bo vse dobro*, *Počakaj do prihodnje pomladi*. V več knjigah je pisal o Šerčerjevi brigadi, temeljna je njena monografija.

OSEBNOSTI, VEZANE NA OBDOBJE NOB

JOŽE SLAK SILVO

Gorenji Vrh pri Dobrniču, 1902 – Straža pri Novem mestu, 1943, narodni heroj. Sodeloval je pri organiziranju OF v novomeškem okrožju, bil politični komisar Novomeške čete; ko je politično delal v novomeškem okrožju, je naletel na italijansko zasedbo ter se hudo ranjen sam ustrelil.

PETER DRŽAJ

Stična, 1913 – Češnjice v Tuhinju, 1944, pokopan v Velikem Gabru, zdravnik. Že takoj je postal član zdravniškega matičnega odbora OF, po vrnitvi iz zopora je odšel v partizane in postal sanitetni referent. Prizadeval si je za izboljšanje sanitetne službe in higijene, zlasti se je posvetil kirurškemu delu. Po njem se imenuje interna klinika Kliničnega centra v Ljubljani.

IVAN KAVČIČ NANDE

Desnjak, 1913 – Sela pri Šumberku, 1943, narodni heroj. Po okupaciji se je pridružil NOB, postal član poverjeništvu CK KPS, nato komandant cone in namestnik političnega komisarja GŠ NOV in POS. Padel je pri napadu partizanskih enot na italijansko-belogardistično posadko.

VINKO SIMONČIČ GAŠPER

Čatež, 1914 – Blagovica, 1944, vojaški poveljnik, narodni heroj. V Šercerjevi brigadi je postal komandant bataljona, kasneje namestnik komandanta v Bračičevi brigadi in komandant Koroške grupe odredov ter namestnik komandanta XIV. divizije. Smrtno ranjen je bil ob napadu na nemško postojanko v Blagovici.

FRANC KRESE ČOBAN

Bogneča vas, 1919 – Ljubljana, 1980, vojaški poveljnik, narodni heroj. Bil je komandant Železničarske brigade, pomočnik načelnika obveščevalnega centra NOV in POS, načelnik obveščevalnega centra in komandant SNOUB Štajerske. Po vojni je delal v JLA, nazadnje pa je bil ravnatelj Muzeja ljudske revolucije.

MILAN MAJCCEN

Šentjanž, 1914 – Murnce, 1941, pokopan v Šentjanžu (njegova mati je bila Frelihova iz Šentruperta), narodni heroj.

JANČEK MEVŽELJ

Mokronog, 1923 – Murnce, 1941, pokopan v Šentjanžu, narodni heroj.

Milan Majcen in Janček Mevželj sta se zadrževala na mokro-noškem področju, ker je sovražnik napovedal veliko izseljevanje. Ko pa sta bila v Murncah, ju je zaradi izdaje obkolila močna skupina Nemcev. Dolgo časa sta se junaško borila, tako da je njuno junaštvo vzbudilo občudovanje tudi pri okupatorju.

MARA RUPENA OSOLNIK

Mirna Peč, 1918 – Ljubljana, 2003, pokopana v Novem mestu, družbenopolitična delavka. Končala je učiteljske in nekaj časa

poučevala v Bosni in na Jesenicah. Med drugo svetovno vojno je bila urednica Naše žene, članica SNOO in delegatka za Avnojo. Po vojni je bila inštruktorica za kmetijsko šolstvo, v Beogradu predsednica združnic Jugoslavije, direktorica seminarja FAO za gospodinjske učiteljice v Zemunu, sodelovala je na mednarodnih seminarjih o vprašanih kmečkih žensk, družine in gospodinjstev, v humanitarni dejavnosti, na vzgojno-izobraževalnem področju in področju družbene aktivnosti žensk. Veliko je naredila za napredek zaostalega področja v Občini Trebnje in bila njena častna občanka.

ANTON ZORC

Razbore pri Veliki Loki, 1918 – Ljubljana, 2000, agronom. Diplomiral je na Agronomsko-gozdarski fakulteti v Zagrebu, specializiral se je iz živinoreje in med drugim delal na živinorejski šoli in posestvih na Kočevskem, v Zbornici za kmetijstvo in gozdarstvo LRS v Ljubljani in nato pri Kmetijskem poslovnem združenju in pri Živinorejski poslovni skupnosti Slovenije, nazadnje kot direktor. Dobil je Jesenkovo priznanje.

RAFAEL GLIHA

Mokronog, 1918 – Zagreb, 2007, agronom. Doktoriral je na Kmetijsko-gozdarski fakulteti, kjer je bil kasneje redni profesor. Preučeval je proizvodne možnosti sadnih plemen, vzgajanih na različnih podlagah in v spremenljivih vremenskih razmerah. Pripravljal je študije o ekoloških razmerah, tehnoloških postopkih in gospodarskih osnovah za posodobitev sadjarstva na Hrvaškem in na drugih območjih države. Bil je nosilec zveznega načrta za intenzifikacijo pridelave hrušk v Jugoslaviji in projekta o vplivu vegetativnih in generativnih podlag na lastnosti standardnih sort. Njegovo knjigo Sorte jabuka u suvremenoj proizvodnji uvrščajo v vrh pomološke literature. Izredno cenjen strokovnjak.

VILMA BUKOVEC

Trebnje, 1920, vrhunska sopranistka. Že v mladosti je izkoristila vsak trenutek za petje; zaradi njega se je med vojno znašla v zaporu v Trebnjem, nato pa še v taborišču Gonars; hkrati pa jo je glas rešil pred taboriščem Dachau.

V letu 1944/45 je začela nastopati v ljubljanskem opernem zboru, kjer se je kmalu razvila v solistko, ki je pod vodstvom tenorista in pedagoga Ada Dariana dosegla, da je pela številne lirične in dramatične vloge standardnega repertoarja z veliko pevsko kulturo in s pristnim odrskim žarom. Največ uspeha je imela s stvaritvami Marinke – Smetana, Prodana nevesta, Tosca – Puccini, Tosca, Čo-Čo-San – Puccini Madame Butterfly, Minke – Foerster, Gorenjski slavček, Aide – Verdi, Aida, Mimi – Puccini, La Boheme ... Gostovala je skoraj v vseh evropskih državah in na Kitajskem. Za svoje delo je dvakrat dobila Prešernovo nagrado, ima še Bettetovo nagrado in častni znak s srebrnim vencem ter nagrado odličnosti; je častna občanka Občin Metlika in Trebnje.

BOGDAN OSOLNIK

Borovnica, 1920, častni občan Občine Trebnje in spodbujevalec njenega razvoja. Študiral je pravo in ga po vojni končal. Bil je dopisnik Tanjuga, direktor Radia Jugoslavije, zvezni sekretar za informiranje, glavni urednik Komunista, delal na veleposlanštvih v Bonnu, Münchnu in Moskvi, podpredsednik zveznega zbora skupščine Jugoslavije, vodja slovenske delegacije v njem, sodnik slovenskega ustavnega sodišča, član Unescove komisije za raziskovanje komunikacij ... Napisal je več del, med njimi Med svetom in domovino in O koreninah slovenske državnosti. Prejel je Tomšičevo nagrado.

BOJAN VARL

Mokronog, 1920 – Ljubljana, 2000, zdravnik internist, organizator nuklearne medicine. Po doktoratu na Medicinski fakulteti se je izpopolnjeval še v tujini. Zaposlil se je na Inštitutu za patologijo in delal na Interni kliniki kot redni profesor. Ustanovil je radioizotopski laboratorij, ga razvil v inštitut in nato v Kliniko za nuklearno medicino. Z njim je nuklearna medicina dosegla evropsko raven. Pri zdravljenju bolezni ščitnice je povezal klinično, nuklearno-medicinsko in citološko področje v samostojno endokrinološko stroko. Bil je med pobudniki podiplomskega izobraževanja, uvedel je posvetovanja o sodobni interni medicini ter sodeloval na številnih mednarodnih strokovnih srečanjih in bil član v evropskem združenju za nuklearno medicino. Objavil je

številne članke ter napisal učbenik Notranje bolezni; je dobitnik Kidričeve nagrade.

ALOJZIJ ŠUŠTAR

Grmada, 1920 – Ljubljana, 2007, prvi nadškof in metropolit v samostojni Sloveniji. Študiral je teologijo v Ljubljani, posvečen v Rimu, kjer je napravil licenciat iz filozofije in doktoriral iz teologije. Dalj časa je delal v Švici, bil profesor filozofije in moralne teologije ter ravnatelj semenišča, škofov vikar, papeški prelat. Po vrnitvi v Ljubljano je postal kanonik stolnega kapitlja, predaval na Teološki fakulteti, imenovan za ljubljanskega nadškofa, predsednik Slovenske škofovske konference, podpredsednik Sveta evropskih škofovskih konferenc. Prizadeval si je za izboljšanje odnosov med Cerkvijo in državo, s svojim mednarodnim ugledom je veliko pripomogel za priznanje samostojnosti Republike Slovenije. Napisal je več knjig s področja moralne teologije, številne razprave in članke je objavil v tujih revijah. Je nosilec številnih visokih priznanj, častni občan Občine Trebnje.

NACE BUKOVEC

Trebnje, 1921 – Trebnje, 2007, utemeljitelj športnega življenja v Trebnjem. Diplomiral je na Srednji fizikurni šoli v Ljubljani. Ko je bil pri vojaki, so za Slovence organizirali kvaliteten tečaj srbohrvaškega jezika, zato je kasneje na trebanjski šoli tudi poučeval srbohrvaščino. Zaposlil se je kot učitelj telesne vzgoje v Trebnjem, med gradnjo šole pa kot v.d. ravnatelja dosegel, da je bila v Trebnjem za tisti čas zgrajena najbolj moderna telovadnica na Dolenjskem. Organiziral je smučarske tečaje za otroke in odrasle, kot edini smučarski sodnik na Dolenjskem je sodeloval pri vseh tekmah; bil je sodnik na olimpijskih igrah v Sarajevu, postal je tudi mednarodni atletski sodnik. Skupaj s Francetom Režunom je organiziral prvo šolo v naravi in tako postavil temeljni kamen za to vrsto vzgoje in izobraževanja. Dobil je Bloudkovo plaketo in številna priznanja na področju športa in preventive v cestnem prometu.

RADO LENČEK

Mirna, 1921 – New York, 2005, pokopan v Novem mestu, akademik, jezikoslovec in etnolog. Študiral je slavistiko in etnologijo na univerzah v Ljubljani in Padovi, po preselitvi v ZDA je študij

nadaljeval na čikaški in harvardski univerzi, kjer je doktoriral. Znanstveno se je izpopolnjeval in samostojno raziskoval v več evropskih slavističnih središčih. Delal je na kolumbijski univerzi v New Yorku, najprej kot redni profesor za slovansko jezikoslovje in kulturo, bil dolga leta predstojnik slavističnega oddelka; postal je dopisni član SAZU. Uveljavljal je načela modernega jezikoslovja. Pomemben je njegov prispevek k razvoju slovenistike kot samostojne vede v ZDA; bil je pobudnik in ustanovitelj Družbe za slovenske študije, njen prvi predsednik in urednik glasil; uvrstil se je med zaslužne raziskovalce slovenskega izseljenstva v ZDA. Prispeval je k mednarodni uveljavitvi Republike Slovenije v svetu.

MILAN RIJAVEC

Bruna vas pri Mokronogu, 1922, akademski slikar. Po vojni je končal učiteljske in diplomiral na Akademiji za likovno umetnost. Služboval je kot profesor risanja v Trbovljah; zdaj živi v Ljubljani. Milan Rijavec sodi v krog oblikovno sorodnih revirskih slikarjev, ki so po vojni vnesli v slovensko slikarstvo trpko neidilični tip tako imenovane industrijske pokrajine. V svojih oljih, akvarelih in risbah si prizadeva za barvno sočnost in predmetno jasnost. Bil je med pobudniki najstarejše slikarske kolonije na Izlakah, udeleženec številnih slikarskih kolonij, prejel je nagrado Prešernovega sklada. Veliko razstavlja – samostojno in kolektivno; pred leti so v Galeriji ZDSLU z retrospektivno razstavo počastili njegovo osemdesetletnico rojstva.

JANEZ KOLENC

Mirna, 1922, profesor slovenskega jezika, pesnik in pisatelj. Zgodaj je izgubil starše, po vojni je končal slavistiko. Vseskozi je bil profesor slovenščine v Novem mestu – na gimnaziji in učiteljski; živi v Novem mestu (z dušo pa na Mirni, kot sam pravi).

Že v študentskih letih je začel pisati, kasneje pa za mnogo let utihnil, njegove pesmi najdemo v antologiji *Pesmi dolenjske dežele*. Ponovno se je pojavil v zadnjih petindvajsetih letih. Piše tudi za otroke – *Otroštvo v srcu*, *Kurji Marko*. Med njegovimi najbolj pomembnimi deli so še pesniške zbirke *Pogovor z mrtvimi*, *Žarčenja* in *Most med nevidnima bregovoma* ter roman *Čudna pota*. V zadnjem času je izdal dramske tekste *Tri* – tudi za današnji čas.

IVAN SKUŠEK

Trebnje, 1923 – Ljubljana, 1976, urednik, prevajalec. Študiral je na Filozofski fakulteti, bil urednik v Slovenskem knjižnem zavodu, nato pa pri Cankarjevi založbi, nazadnje kot odgovorni urednik. Kot urednik je izdal legendarno pesniško zbirko Pesmi štirih. Pesmi o osebnem doživljanju vojne, ki jih je objavljajl v Mladinski reviji in Besedi, so izšle posmrtno – Izgoreli dan. Veliko je prevajal – iz nemščine, angleščine, francoščine in italijanščine, pa tudi pravljice in zgodovinske romane.

CIRIL EKAR

Mokronog, 1924, gradbenik. Realno gimnazijo je obiskoval v Kranju in maturiral po osvoboditvi. Med vojno je bil na prisilnem delu v Nemčiji in v partizanih. Po vojni je diplomiral na hidrotehničnem odseku Tehniške fakultete kot štipendist sklada Borisa Kidriča. Bil je asistent pri katedri za hidrologijo in melioracije. Kot zunanji sodelavec je sodeloval pri Zavodu za vodno gospodarstvo SRS ter kot eksperimentator v Vodno-gradbenem laboratoriju v Ljubljani. Bil je odlikovan z medaljo zaslug za narod.

IVO TAVČAR

Trebnje, 1924 – Ljubljana, 2005, novinar, kulturni delavec. Po vojni je končal Visoko šolo za novinarstvo in diplomacijo; med drugim je bil novinar v uredništvu Ljudske pravice, pomočnik glavnega urednika Slovenskega poročevalca in Ljudske pravice, glavni urednik Ljubljanskega dnevnika, Tedenske tribune in Delavske enotnosti, predsednik Prosvetno-kulturnega zbora, predsednik izvršnega odbora Kulturne skupnosti Slovenije, predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada, predsednik Zveze kulturno-prosvetnih organizacij. Ivo Tavčar je bil široko razgledan humanist, ki se je zavedal, kako je vsako življenje velika vrednota.

SLAVKO ŽNIDARŠIČ

Lens v Franciji, 1925 – Mokronog, 2000, mojster harmonike. Rodil se je kot otrok izseljeniških staršev, po drugi svetovni vojni pa se je družina naselila v Mokronogu. Kot računovodja je bil v različnih službah. Vendar je bilo njegovo osrednje življenje izpolnjeno z glasbo, z ustvarjanjem glasbe. Že v rani mladosti je bil Slavko svojstven virtuoz, pozneje pa mojster harmonike.

Na Radiu Slovenija so posneli kar 198 skladb v njegovi izvedbi, snemal je že leta 1947, ko je igral naravnost v eter. Svoje znanje je prenašal na mlajše rodove. Tudi prireditve, ki jih je organiziralo francosko veleposlaništvo v Ljubljani, niso minile brez njegovega sodelovanja. Za Slavkom Žnidaršičem je ostalo nešteto posnetkov, ki se še predvajajo na Radiu Ljubljana, kjer je imel svoj ansambel, posnel pa je tudi kaseto Pariška harmonika.

MAJDA PETERLIN - VIDA BREST

Šentrupert, 1925 – Golnik, 1985, pokopana v Šentrupertu, pesnica in pripovednica, mladinska pisateljica. Delala je kot novinarka, urednica in učiteljica, kasneje se je posvetila predvsem pisanju za mladino. Osrednja tematika njenega pripovedništva so avtobiografska doživetja iz NOB – Majhen človek na veliki poti – za to delo je prejela Levstikovo nagrado, pisala je tudi sodobne fantastične pripovedi – Veliki čarovnik Ujtata (tudi ponatis). Znana mladinska dela so še Ptice in grm, Prodajamo za gumbe in izbor Teci, teci, soncu reci. Njene najboljše pesmi so izšle deset let po smrti v zbirki Tiho, tiho, srce – iz zapuščine jih je uredil Ivan Minatti, enakovredno likovno podobo pa dodal ilustrator Lucijan Reščič; večino izvirnikov najdemo na razstavi Izvirne ilustracije mladinskih del na OŠ dr. Pavla Lunačka v Šentrupertu.

LADO KOCIJAN

Mirna, 1925, general, zaslužen za razvoj slovenskega obramboslovja. Maturiral je že v vojnem času, nato pa se je priključil gubčevcem. V vojaški službi je ostal tudi po osvoboditvi, zelo zgodaj je postal polkovnik, opravljal najbolj odgovorne funkcije v vojski, napredoval v generala, se vrnil v Slovenijo in prevzel dolžnost načelnika republiškega štaba teritorialne obrambe Slovenije. To je bilo obdobje, ko se je teritorialna obramba osamosvajala in bila kasneje zmožna prevzeti vodilno vlogo pri osamosvajanju Slovenije. Tik pred upokojitvijo je prevzel mesto predstojnika katedre obramboslovja na Fakulteti za družbene vede, bil je izredni profesor za predmet vojna strategija in pridobil licenco znanstvenega raziskovalca na področju vojne znanosti. Zaslužen je tudi, da smo prišli do slovenske vojaške terminologije. Vseskozi pa ostaja povezan s svojo rojstno pokrajino – Brezovica pri Mirni.

FRANCE REŽUN

Znojile pri Zagorju ob Savi, 1926 – Novo mesto, 2002, pokopan v Trebnjem, v svojem času osrednja osebnost v kulturi. Bil je med prvimi, ki je poudarjal potrebo po sožitju z naravo – podpiral je taborništvo. Kot pomočnik ravnatelja se je poglobljal v pedagoško delo in izdal učbenik Naši kraji. Ustvarjalno se je odzival v novelah, črticah, esejih in potopisih, najbolj močan je bil v poeziji – Drobcu sonca, Občutja in videnja ter Med lučjo in temo. Kot zgodovinar je izdal delo Naši kraji, podobe sedanjosti in preteklosti. V spomin se je zapisal kot organizator osrednje občinske knjižnice. Za svoje delo je dobil več priznanj – Žagarjevo nagrado, Čopovo diplomu in Trubarjevo priznanje, rojstna občina pa mu je posmrtno podelila Grumovo priznanje – po njem pa se v Trebnjem imenuje tudi ulica.

PAVLE KOGEJ

Mokronog, 1927 – Ljubljana, 2001, pesnik in utemeljitelj psihologije v gospodarstvu. Sprva je kazal, da bo najbolj razpoznaven kot pesnik; bil je mojster soneta, ki je ob vzorih znal ohraniti izvirnost. Med najlepše stvaritve sodi Sonetni venec – TOMŠIČEVI METKI, hčerki jezikoslovca dr. Franceta Tomšiča, njegovi kasnejši ženi. Pesniška žetev je izšla šele proti koncu življenjske poti s pomenljivim naslovom Prepovedane besede. Sled v slovenskem prostoru pa je naredil kot človek, ki je med prvimi uvajal področje psihologije v gospodarstvo. Zavedal se je, da so proizvodna sredstva samo en element gospodarstva, bistven element pa je človek, ki ga je šele treba usposobiti, da bo lahko z novimi stroji uspešno delal. Psiholog Pavle Kogej je bil prav poklican, da je s svojo vero v človeka utiral pot stroki tudi na način, kakršnega v preteklosti skoraj niso poznali.

JANEZ GARTNAR

Trebnje, 1928, sodnik, ustanovitelj Galerije likovnih samorastnikov v Trebnjem. Diplomiral je na Pravni fakulteti v Ljubljani in bil vse delovno obdobje v pravosodju, med drugim predsednik okrajnega sodišča v Trebnjem, nato pa predsednik sodišča za Dolenjsko, Belo krajino in Posavje s sedežem v Novem mestu. V študentskih letih se je veliko ukvarjal z ljubiteljskim gledališčem – kot igralec in režiser. Kot član predsedstva Zveze kulturnih or-

ganizacij je bil aktiven v organiziranju prireditev širšega značaja. Vsa spoznanja pa je uporabil pri nastajanju in širjenju vsakoletnih mednarodnih srečanj likovnih samorastnikov v Trebnjem. Skozi leta je 250 udeležencev iz 30 držav ustvarilo preko 1000 del in jih poklonilo Galeriji likovnih samorastnikov v Trebnjem, edini takšni zbirki v Sloveniji. Za svoje delo je Janez Gartnar dobil številna priznanja – a labodji spev njegovega dela ostaja Galerija likovnih samorastnikov v Trebnjem.

LADO SMREKAR

Zagorica pri Mirni, 1928, šolnik in kulturni organizator, igralec, režiser in pesnik. Postal je predmetni učitelj slovenskega in ruskega jezika; prišel je na šolo v Kostanjevici, kjer je učiteljeval in ravnateljaval do upokojitve. S svojo osebno zavzetostjo je veliko vplival na celotno življenje v Kostanjevici in bližnji okolici. 25 let je bil vodja Dolenjskega kulturnega festivala, ustanovil in vodil je Galerijo Božidarja Jakca, Gorjupovo galerijo, Lamutov likovni salon, po svetu znano Formo vivo, organiziral je številne širše odmevne kulturne prireditve. Dobil je številna priznanja – med drugim Žagarjevo in Valvasorjevo nagrado. Velik je njegov delež pri zborniku Krško skozi čas in pri obnavljanju kostanjeviškega gradu. Njegove pesmi so v zborniku Mirna – ime pesniškega zvena in pomena.

JANEZ RUGELJ

Brezovica pri Mirni, 1929 – Ljubljana, 2008, zdravnik psihiater. Po opravljeni diplomii na Medicinski fakulteti v Sarajevu in Ljubljani je opravil še specializacijo iz psihiatrije ter doktoriral na Medicinski fakulteti na Reki. Zaposlen je bil na Psihiatrični kliniki, na Inštitutu za varovanje zdravja Republike Slovenije, nato pa zasebni zdravnik v psihiatrični ordinaciji Preobrazba. Posvetil se je zdravljenju alkoholikov po metodi zagrebškega psihiatra Hudolina; tako je bilo po vsej Sloveniji ustanovljenih okoli sto klubov zdravljenih alkoholikov ob sodelovanju njihovih svojcev. Pri zdravljenju alkoholikov je razvijal socialno-andragoško metodo zdravljenja, ki jo dopolnjuje vsestranski program aktivnosti zdravljenih. Je avtor številnih knjig – Kaj je alkoholizem, Dolga pot, Uspešna pot, Dramatična pot ter veliko znanstveno-strokovnih in poljudnih člankov.

MARKO MARIN

Gabrovka pri Litiji, 1930, profesor gledališke zgodovine, umetnostni zgodovinar in ohranjevalec mirnskega gradu. Mladost je preživel na Mirni; najprej je diplomiral na Oddelku za umetnostno zgodovino, kasneje pa še iz gledališke režije; pripomogel je, da je bil ustanovljen Oddelek za filmsko in televizijsko režijo. Najprej je bil asistent pri prof. Filipu Kumbatoviču in se tudi sam razvil v odličnega poznavalca gledališke zgodovine. Osrednjo pozornost je vzbudil s študijo o likovnih upodobitvah Franceta Prešerna, kot režiser in organizator poklicnega gledališča v Kopru pa se je v svojem znanstvenem delu posebej posvetil Pavlu Golii. Za razvoj gledališča pa je največ naredil kot pedagog. Predvsem pa se je ob znanstvenem delu poglobil v obnovo mirnskega gradu, ki traja že več kot štirideset let. Kot profesor in ohranjevalec kulturne dediščine je potrdil, da je zgodovina temelj, iz katerega raste ustvarjalno dejanje. To je potrjeval s številnimi znanstvenimi in strokovnimi sestavki, a neposredni zaklad ostaja njegova beseda, ki daje slutiti neizmerno bogastvo znanja. Dr. Marko Marin je častni občan Občine Trebnje.

GORAZD SOTTLER

Šentrupert, 1930 – Škofja Loka, 1987, akademski kipar. Že kot otrok je kazal izredno likovno nadarjenost; to je potrdil tudi kipar Boris Kalin, pri katerem je kasneje diplomiral, specialko pa naredil pri hrvaškem kiparju Antunu Augustinčiču. Dalj časa je bil likovni pedagog, ki je s svojo pronicljivostjo in z umirjenostjo odločilno vplival na učence; ostala je cela vrsta portretnih krokijev njegovih učencev. Sprva je želel ustvarjati velike plastike, a se je njegova kiparska ustvarjalnost obrnila v smer intimne plastike. Ohranili so se portreti njegovih najbližjih, predvsem portreti hčerke, danes vrhunske ilustratorke Alenke Sottler. Znana je tudi njegova velika keramična plastika za Onkološki inštitut v Ljubljani. Do svojega dela je bil izredno kritičen, zato je za njim malo ostalo; kar pa je, razkriva visoke standarde občutljivega esteta, ustvarjalca in misleca.

IVA ZUPANČIČ

Šmaver pri Trebnjem, 1931, dramska igralka, nosilka Borštnikovega prstana. Diplomirala je na AGRFT. Že kot študentka je bila angažirana v Mestnem gledališču ljubljanskem, kjer je s

prvimi vlogami opozorila nase z rahločutno izraznostjo in izrazito odrsko pojavo. Uveljavljati se je začela kot oblikovalka značajsko zahtevnih ženskih vlog – naslovna vloga v Colombi Anauilha, Elize Doolittle v Pygmalionu Shawa, Lizistrata v istoimenski Aristofanovi komediji, Sonja v Stričku Vanji Čehova; slednjo je prenovila v ljubljanski Drami; v zrelo obdobje sodijo vloge Irine Arkadine v Utvi in Maše v Treh sestrah Čehova, Helene v Cankarjevem Za narodov blagor, Daneta Zajca Mlada Breda, Bogomile v Krstu pri Savici Smoleta in zlasti markize Merteuil v Kvartetu Müllerja. Umetniško se je dopolnjevala tudi v drugih gledališčih, izoblikovala je več kot 130 dramskih vlog, sodelovala v slovenskih filmih, na radiu in televiziji; dejavna je še danes. S kultivirano nadarjenostjo, z znanjem in občutljivostjo je pomembno zaznamovala slovensko gledališko omiko. Leta 2010 je postala častna občanka Občine Trebnje.

DARE ULAGA

Škocjan, 1931 – Ljubljana, 1987, gledališki in filmski igralec. Osnovno šolo je obiskoval v Trebnjem, nižjo gimnazijo v Novem mestu in Kmetijsko srednjo šolo v Mariboru; četudi je bil že zaposlen kot vrtnar, je bila v njem želja po igranju tako močna, da se je vpisal na Akademijo za igralsko umetnost, kjer je kasneje tudi diplomiral. Največ je bil zaposlen v Mestnem gledališču ljubljanskem. Oblikoval je opazne karakterne vloge veljakov in oblastnikov (Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Othello, Friderik z Veroniko ...) Z monodramama Nekoč in danes ter Krjavelj je gostoval po vsej Sloveniji. Pogosto je nastopal tudi v filmih – Amandus, Idealist, Vdovstvo Karoline Žašler; nepozabni sta nadaljevanki Erazem in potepuh ter Cvetje v jeseni. Bil je studiozen karakterni igralec; prizadeval si je biti resničen, neposreden, iskren in naven. Prejel je več nagrad, med drugim Severjevo in Borštnikovo nagrado. Iz utemeljitve za nagrado Prešernovega sklada: Dare Ulaga sodi med najbolj nadarjene igralce, izpričal je ustvarjalno zrelost, izpovedno prepričevalnost, širok oblikovni razpon ter strogost in čistost izrazito sodobnega igralskega izraza.

ANTON KOTAR

Dolenja vas pri Čatežu, 1934, prvi doktor defektologije pri nas. Oral je ledino vzgoje in izobraževanja v šolah s prilagojenim

programom in za učence s posebnimi potrebami ustvaril nešteto praktičnih priročnikov. Vseskozi ga je gnala želja po izpopolnjevanju; ko je bila v Zagrebu ustanovljena Defektološka fakulteta, je ob delu dokončal drugo stopnjo študija. Ko je Pedagoška fakulteta, na kateri je prevzel mesto za specialno pedagogiko za duševno prizadete in bil dolga leta predstojnik, prešla na visokošolski študij, je doktoriral na Karlovi univerzi v Pragi. Kasneje pa je z raziskavo o otrocih z motnjami v duševnem razvoju v predšolskem obdobju, v katero so bili vključeni otroci iz vse Slovenije, ubranil drugi doktorat na univerzi v Beogradu.

Z nadpovprečno pripravljenostjo, da bi pomagal drugim, je zaznamoval življenje šol s prilagojenim programom po vsej Sloveniji. Ogromno je tudi društveno delal, saj se je zavedal, da lahko pomagamo otrokom s posebnimi potrebami samo tedaj, če smo tudi odrasli pripravljeni pomagati.

FRANCE NOVAK

Gorenji Vrh pri Dobrniču, 1934, jezikoslovec in leksikolog. Vse življenje je ohranil bistvene lastnosti Dolenjcev: navezanost na domačo pokrajino, skromnost in delavnost. Končal je slaviistični oddelek ljubljanske Filozofske fakultete, se izpopolnjeval v tujini in uspešno opravil doktorsko disertacijo Samostalniška večpomenskost v jeziku slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja; to je tudi njegovo temeljno delo. Vseskozi je bil zaposlen na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, že zgodaj je postal strokovni svetnik. Bil je sourednik prvih dveh knjig Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Osrednje delo pa je zlasti pri pripravi slovarja slovenskih protestantskih piscev; rezultat njegovega dela in dela sodelavcev je 3.300.000 listkovnih izpisov, ki jih zdaj ureja; izšel je že poskusni snopič Slovarja jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja. Ukvarjal se je še s pedagoškim delom in predaval na PF v Mariboru in pri Politehniko v Novi Gorici, vseskozi pa je našel čas za svoj Gorenji Vrh.

MIHA JAPELJ

Ljubljana, 1935, kemik, univerzitetni profesor. Naredil je magisterij in doktorat na temo Sinteza in reakcije poliazaheterociklov; že pred več kot 25 leti je bil izvoljen za rednega profesorja za področje organske kemijske tehnologije. Večina ustvarjalnega

življenja je bil zaposlen v Krki, tovarni zdravil v Novem mestu, kjer je bil šef oddelka za kemijo in direktor Sektorja za razvoj kemične proizvodnje. Je avtor ali soavtor pri 63 znanstvenih in strokovnih publikacijah in pri 134 prispevkih na znanstvenih, strokovnih kongresih in simpozijih. Je avtor ali soavtor 86 patentov, zaščiteneh doma in po svetu. Vseskozi je spodbujal znanje mladih generacij in je še častni predsednik Krkinih nagrad. Za svoje delo je dobil številna priznanja, med drugim nagrado Sklada Borisa Kidriča za vrhunske dosežke na področju izumov, je častni občan Mestne občine Novo mesto, še vedno pa je navezan na kraje, kjer je preživel mladost – na Občino Trebnje.

JULIJAN STRAJNAR

Combelle, Francija, 1936, etnomuzikolog. Rodil se je izseljenkim staršem, ki so bili doma iz Šentruperta. Diplomiral je iz francoščine in italijanščine ter iz muzikologije in etnologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Sprva je bil violinist Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana, dolga leta pa sodelavec in strokovni svetnik sekcije za glasbeno narodopisje Inštituta za slovensko narodopisje Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Kot etnomuzikolog se je posvečal zbiranju in raziskovanju slovenske ljudske glasbene ustvarjalnosti. Svoja spoznanja o Rezijancih je objavil v knjigi Citira, zbrano pa živi izročilo na štirih gramofonskih ploščah – Porabje, Koroška, Pritrkavanje, Rezija. Zgodovino stroke je obravnaval v knjigi Lepa Ane govorila ... Prvi zvočni posnetki v Beli krajini. Ves čas je bil tudi glasbeni ustvarjalec, skladatelj. Je član mednarodne študijske skupine za ljudska glasbila, Štrekljev nagrajenec.

SANDI LESKOVEC

Novo mesto, 1936 – Ljubljana, 1997, pokopan na Mirni, likovni samorastnik, mojster reliefa. Osnovno šolo je končal na Mirni, se izučil za mizarja in si na Mirni tudi ustvaril dom. Od vsega začetka se je zapisal lesu; začutil je, da se lahko iz lesa naredi še kaj drugega kot obrtniški izdelek. Ugotovil je, da je njegovo izražanje najmočnejše v reliefu; temu spoznanju je bil zvest vse življenje. Leskovčeva dela so hitro pritegnila pozornost; vseskozi je v načinu izražanja ostal razpoznaven. Usmerjal se je v pripovednost in simboliko ter k temeljnim vprašanjem življenja. Bil je

izoblikovan v kmečkem pojmovanju življenja; tako iz njegovih del diha pristnost prvinskega življenja in njegova samoraslost. Taboru likovnih samorastnikov se je pridružil že kot izoblikovana osebnost, v dobrih dvajsetih letih je sodeloval na devetdesetih razstavah, od teh je bilo okrog dvajset samostojnih. Že zelo zgodaj so sledila priznanja – tudi zlata medalja za kiparstvo v Monte Carlu in posebno priznanje za kompozicijo v Antibesu. Poleg Reščiča je bil najbolj pogost sodelavec likovne opreme Samorastniške besede.

IVAN GOLE

Kamenica pri Krmelju, 1936, utemeljitelj sodobnega gospodarstva v Trebnjem. Najprej se je izučil za kovinarja, se zaposlil v IMV Novo mesto, kasneje pa v tovarni KRKA v Novem mestu. Kot 24-letnik je bil imenovan za direktorja novoustanovljenega podjetja Trimo Trebnje in bil 22 let njegov direktor. Dosegel je, da se je Trimo razvil v največjo tovarno industrijskih montažnih objektov v nekdanji Jugoslaviji. V začetku tega obdobja je bil tudi predsednik Občine Trebnje; s svojo zagnanostjo je v Občini Trebnje ustvaril temelje tudi za drugo gospodarstvo; kasneje je bil ponovno predsednik Občine Trebnje, nato pa je nastopil službo v Moskvi kot direktor predstavništva mednarodnega podjetja Slovenijales; v sedmih letih se je predstavništvo razvilo v eno izmed največjih slovenskih predstavništev v tujini. Po vrnitvi iz Moskve je bil zaposlen še na Dunaju v podjetju Karanta kot direktor sektorja za Bližnji vzhod. Zaradi slabih materialnih razmer se v mladosti ni mogel izšolati; to je storil ob delu – končal je prvo in drugo stopnjo Visoke šole za organizacijo dela, kasneje pa izobraževanje sklenil z magisterijem na področju mednarodne trgovine. S svojim delom je v gospodarstvu ustvaril neizbrisno sled.

JANEZ MEJAČ

Mokronog, 1936, baletni plesalec, koreograf, pedagog in vodja baleta. S svojo izjemno ustvarjalno prisotnostjo je desetletja soustvarjal in bogatil slovensko baletno sceno. Več kot osemdesetkrat je imel različne solistične vloge, več kot šestdesetkrat je pripravil koreografijo za gledališke predstave, kot plesalec in koreograf je nastopal v televizijskem mediju, zaslužen je, da je balet približal

preprostim ljudem; organiziral je preko sedemdeset baletnih koncertov in na njih tudi plesal. Izkazal se je kot pedagog; bil je tudi vodja baleta – zapisal se je kot človek, ki je vedno iskal bližino človeka. Takšen pa je bil tudi v vrhunskih vlogah, ki jih je odplesal – naj omenimo le nekatere: Ohridska legenda, Labodje jezero, Trnuljčica, Romeo in Julija, Giselle, Razuzdančeva usoda. Notredamski zvonar, Vrag na vasi ... Je nagrajenec Prešernovega sklada - utemeljitev: Janez Mejač je plesalec zanimivih kreativnih nians. V petindvajsetih letih umetniškega delovanja se je povzpел do prvaka ljubljanskega baleta. Nagrajeno vlogo Razuzdanca je izoblikoval z veliko znanja in plesne sposobnosti ter oblikoval izrazit in svojevrsten karakterni lik.

SLAVKA KAVČIČ, rojena **ŠUŠTAR**

Grmada pri Trebnjem, 1938, vrhunska ekonomistka. Po diplomi na Ekonomski fakulteti v Ljubljani je še doktorirala v Mariboru. Bila je profesorica za računovodstvo, finančno in upravljalno računovodstvo na Ekonomski fakulteti, za ekonomiko organizacije pa na Biotehniški fakulteti. Raziskovala je ekonomsko problematiko podjetij, predvsem gozdarskih. Objavila je med drugim knjigi Dohodek iz izjemnih ugodnosti in Informacije za ugotovitev dela dohodka, ki izhaja iz različnih naravnih in proizvodnih pogojev gospodarjenja v gozdarstvu. Več delom je soavtorica. Je avtorica številnih znanstvenih in strokovnih člankov ter ekspertiz in elaboratov. Za svoje razvejano delo je dobila številna priznanja, tudi zlato plaketo Univerze v Ljubljani, Zveza ekonomistov Slovenije ji je za zasluge pri razvijanju ekonomske teorije in uveljavljanju ekonomskega znanja v praksi podelila častno članstvo, častno članstvo za vrhunske dosežke pa ji je za strokovno delo podelila tudi Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije – v več kot petdesetletni zgodovini sta med številnimi moškimi častni članici le dve ženski.

LUCIJAN REŠČIČ

Šempeter pri Novi Gorici, 1946 – Trebnje, 2003, učitelj, likovni samorastnik, ilustrator in oblikovalec. Odločilno za njegovo ustvarjalnost je bilo poučevanje na podružnični šoli na Čatežu, kjer se je seznanil z Viktorjem Magyarjem, kar ga je pripeljalo

med soustvarjalce Tabora likovnih samorastnikov Trebnje. Dolga leta je bil svetovalec v Zavodu za prestajanje kazni zapora na Dobu, nato samostojni kulturni delavec, simbolno pa je sklenil poučevanje na podružnični šoli v Dobrniču. Lucijan Reščič je ilustriral preko 30 del priznanih avtorjev. Začetek pomeni pesniška zbirka Franceta Režuna Drobci sonca; le-ta je bila v aprilu 2003 ponatisnjena. Nekaj del, ki jih je ilustriral: Severin Šali: Pesnik na večerni poti, V deveto deželo, Tone Pavček: Majhen dober dan, Dolenjske bližine, Ivan Gregorčič: Beg gazel, Svetlana Makarovič: Kokokoška Emilija, Kaj lepega povej, Medena pravljica, Vida Brest: Tiho, tiho, srce, Jurčič: Krjavljeva zgodba, Marjan Tomšič: Zgodbice o kačah, Kristina Brenkova: Okna in okenca, Asta Malavašič: Žigulinov mali svet, Barica Smole: Igra za deset prstov, Polonca Kovač: S pravljico na izlet ... do Zvezdane Majhen: Talisman – izšlo postumno. Poseben mojster je bil v ilustriranju pesniških zbirk, kjer je prišla do izraza njegova liričnost. Ukvarjal se je tudi z grafičnim oblikovanjem (revije Srečanja, Samorastniška beseda in Rast). Potrditev ustvarjalne poti je dalo priznanje Hinka Smrekarja na slovenskem bienalu ilustracije.

FRANC HOČEVAR

Gorenje Jesenice, 1946, svetovalec predsednika Republike dr. Danila Türka, predsednik Zveze prijateljev mladine Slovenije. Že v predšolskem obdobju se je družina preselila na Puščavo pri Mokronogu. Po srednji zobotehniški šoli je v rekordnem času končal Pedagoško akademijo v Ljubljani, študij pa nadaljeval na Visoki defektološki šoli v Zagrebu. Že tedaj je napisal priročnik Mladinski klub, skupaj s Tatjano Pregl pa knjigo Mladost za zidovi. Zelo zgodaj je začel predavati na takratni Višji šoli za socialne delavce kot profesor socialne patologije. Nadvse pomembno za njegov osebni razvoj je dvajsetletno vodenje Inštituta RS za rehabilitacijo. Pod njegovim vodstvom je ustanova dosegla velik mednarodni ugled. Odmevna je tudi njegova specializacija iz menedžmenta v zdravstvu, kjer je tudi diplomiral, kasneje pa naredil še magisterij. Krajše obdobje je bil še generalni direktor Kliničnega centra. Bil je svetovalec prvega predsednika države Milana Kučana. Je tudi predsednik fundacije Z glavo na zabavo – z njo poskušajo uveljaviti zabavo brez alkohola in opojnih sredstev. Kljub veliki zaposlenosti je ohranil stik s kraji svojega otroštva.

TATJANA FINK

Dolenje Ponikve, 1957, prva predsednica Rastoče knjige, glavna direktorica Trima. Po diplomi na Ekonomski fakulteti v Ljubljani je opravila še mednarodni podiplomski študij iz poslovnega vodenja – MBA. Njena prva zaposlitev je v Trimu, kjer je že od 1995. leta glavna direktorica. Pripomogla je, da je TRIMO zaznamovan kot 'učee se podjetje'; mnogo znanja vlaga v celovito upravljanje kakovosti in poslovne odličnosti. Njena izjava je: »Postali bomo vodilni evropski ponudnik celovitih rešitev na področju jeklenih zgradb.« Je nosilka številnih prestižnih nagrad – pred leti je zasedla prvo mesto na Klinetovi lestvici najbolj uglednih direktorjev v Sloveniji in bila izbrana za najbolj spoštovano žensko v poslovnem svetu. Poslovna akademija Finance pa jo je uvrstila na prvo mesto med leaderji. Številnim priznanjem se je Trimu leta 2010 pridružila še plaketa Občine Trebnje.

Kot prva predsednica društva RASTOČA KNJIGA je s svojim ugledom pripomogla, da se zamisel širi že med evropsko skupnost narodov.

Viri:

Bačer K.: Gradivo za dolenski biografski leksikon. Novo mesto 2004

Bajt D.: Slovenski kdo je kdo. Ljubljana 1991

Enciklopedija Slovenije. I. - XVI. Ljubljana 1987 -

Osebnosti. I. - II. Ljubljana 2008

Slovenski biografski leksikon 1925 - 1991.

Rastoča knjiga ***Temeniške in Mirnske doline***

Izdal in založil
Center za izobraževanje in kulturo
Trebnje

Zanj
Patricija Pavlič

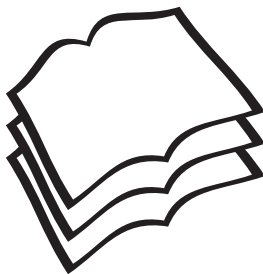
Izbral in uredil
Jože Zupan

Oblikovanje
Jože Pavlič

Tisk
Grafika Pavlič Jože, s. p.

500 izvodov

Trebnje
2010

Izid brošure
RASTOČA KNJIGA TEMENIŠKE IN MIRNSKE DOLINE
so omogočili:

KRKA d. d., tovarna zdravil, Novo mesto
IMOS - HOLDING, Ljubljana
Društvo RASTOČA KNJIGA, Ljubljana
IZOTEH d. o. o., Ljubljana, dir. dr. Mirko Opara

VSEM PRISRČNA HVALA!

Organizatorji prve stalne razstave v Trebnjem

9 789619 212097